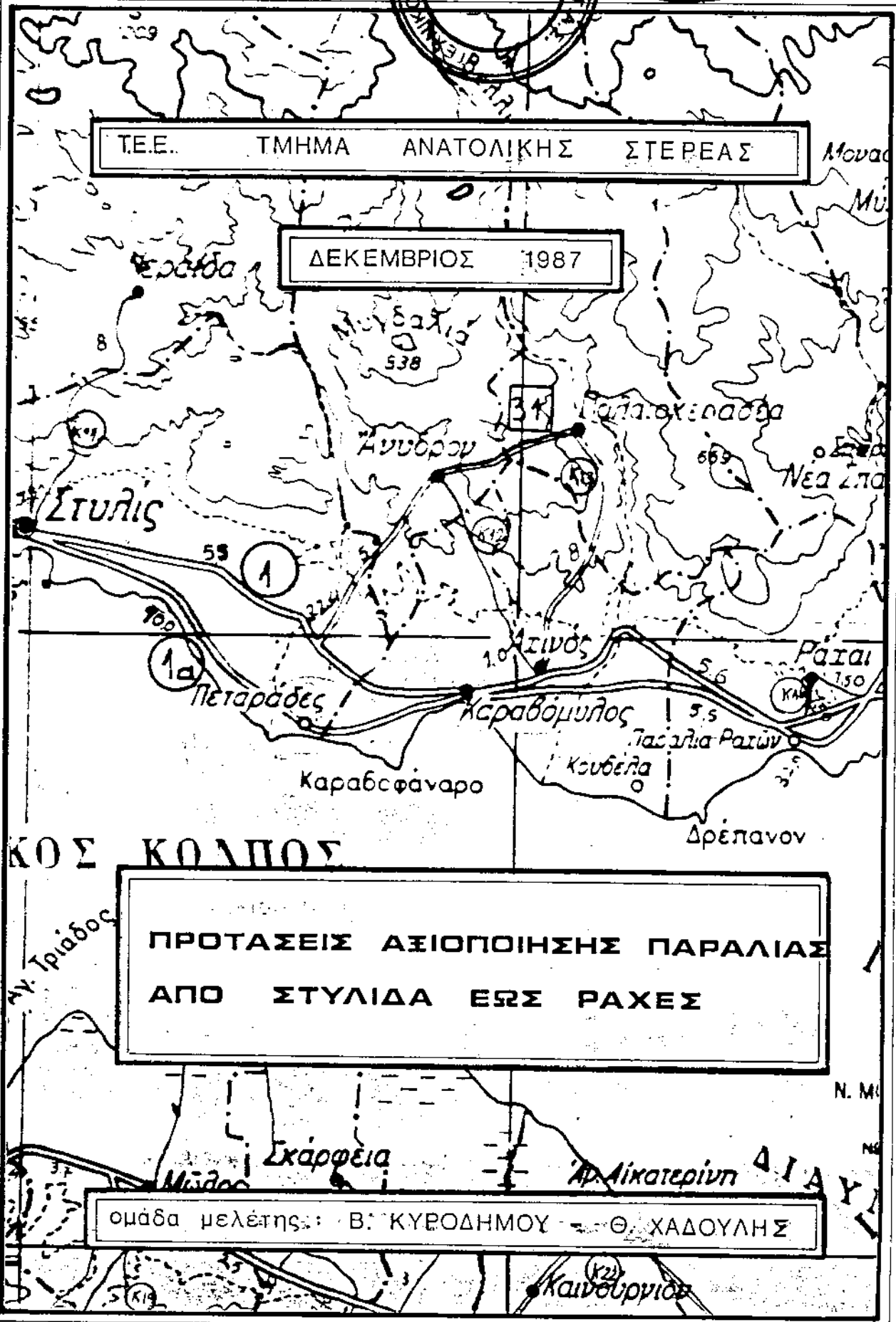

Τ.Ε.Ε. ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1987

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ
ΑΠΟ ΣΤΥΛΙΔΑ ΕΩΣ ΡΑΧΕΣ**

ομάδα μελέτης: Β. ΚΥΡΟΔΗΜΟΥ - Θ. ΧΑΔΟΥΛΗΣ

Τ.Ε.Ε. ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ
ΑΠΟ ΣΤΥΛΙΑΔΑ ΕΩΣ ΡΑΧΕΣ

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ:

Β. ΚΥΡΟΔΗΜΟΥ - Α.Μ.

Β. ΧΑΔΟΥΛΗΣ - Π.Μ.

ΛΑΜΙΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1987

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας στα πλαίσια του ρόλου που διαδραματίζει ως θεσμοθετημένος τεχνικός σύμβουλος του Κράτους και ουσιαστικός τεχνικός σύμβουλος του Ελληνικού λαού, παρακολουθεί και μελετάει τα προβλήματα του τόπου και τις επιπτώσεις τους πάνω στη ζωή και το μέλλον της χώρας, και παρεμβαίνει με ομάδες μελέτης, επιδιώκοντας να συμβάλλει στην αντιμετώπισή τους.

Έτσι όταν διαπιστώθηκε ανάγκη επέμβασης, σε επίπεδο μελέτης, στην παραλιακή περιοχή ανατολικά της Στυλίδας ανέθεσε σε ομάδα εργασίας να κάνει προτάσεις για την ορθολογική αξιοποίησή της και την προστασία της από μελλοντική υποβάθμιση.

Στην εξέλιξη της μελέτης αυτής διαπιστώθηκε ότι η περιοχή έχει προβλήματα άναρχης ανάπτυξης σε συνδυασμό με έλλειψη κατάλληλης υποδομής και / ή κακής αξιοποίησης της ήδη υπάρχουσας.

Παραπέρα έγινε προσπάθεια να εντοπιστούν τα προβλήματα αυτά καθώς και οι περιοχές εκείνες που θα μπορούσαν να δεχτούν κάποια επιλεγμένη αξιοποίηση και να καθοριστεί το είδος της.

Θεωρούμε υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε:

- α. Τους Προέδρους και το Κοινοτικά Συμβούλια των Κοινοτήτων:
 - 1. Καραβόμυλου,
 - 2. Αχινού και
 - 3. Ράχεων.
- β. Τη Διεύθυνση Βιομηχανίας,
- γ. Την Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων και
- δ. Τη Διοικούσα Επιτροπή του Περιφερειακού Τμήματος Ανατολικής Στερεάς του ΤΕΕ.
για τη συμβολή τους στη δουλειά μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ομάδα εργασίας συστάθηκε με αφορμή την αίτηση του Δήμου Στυλίδας για διατύπωση προτάσεων από το ΤΕΕ, όσο αφορά την αξιοποίηση της παραλίας και γενικότερα της περιοχής ανατολικά της Στυλίδας.

Αντικείμενο δουλειάς ήταν η μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης όσο αφορά την υποδομή, την επάρκειά της και την απόδοσή της και την πρόταση μέτρων για την παραπέρα ανάπτυξη της περιοχής.

Στο περιεχόμενο της μελέτης περιλάβαμε μιά συνοπτική ανασκόπηση βασικών εννοιών και μηχανισμών ανάπτυξης, συμμετοχής και αξιοποίησης ώστε να φωτιστούν ικανοποιητικά από θεωρητική σκοπιά τα όσα αναφέρονται στα επόμενα κεφάλαια της μελέτης.

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα στοιχεία που είχαμε στη διάθεσή μας δεν ήταν τέτοια που να επαρκούν για μιά τεκμηριωμένη διερεύνηση της όλης κατάστασης.

Ετσι τα μέτρα που τελικά προτείνονται βασίζονται, σε ένα σημαντικό ποσοστό, τόσο στην εμπειρία από άλλες περιοχές και σε μιά δοκιμασμένη πρακτική αντιμετώπιση συναφών προβλημάτων όσο και σε προσωπικές εκτιμήσεις της ομάδας εργασίας.

Η μελέτη μας αποτελεί μιά προκαταρκτική μόνο διερεύνηση ενός πλατύτερου θέματος με γενικότερη κοινωνική και οικονομική σημασία. Άλλωστε ο χρόνος που είχαμε στη διάθεσή μας ήταν ιδιαίτερα περιορισμένος και πιεστικός.

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την ολοκλήρωση αυτής της δουλειάς ήταν:

1. Έγινε επιτόπια έρευνα της περιοχής από τα μέλη της ομάδας εργασίας και διαπιστώθηκαν σε μιά πρώτη προσέγγιση προβλήματα και ιδιομορφίες του χώρου που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις επιλογές για το είδος της ανάπτυξης που μπορεί να δεχτεί.
2. Ήρθαμε σε επαφή με τους Προέδρους, τα κοινοτικά συμβούλια και τους κατοίκους της περιοχής. Στις συζητήσεις που έγιναν, ανταλλάχτηκαν απόψεις, επισημάνθηκαν προβλήματα και προτάθηκαν και από τις δύο πλευρές πιθανές λύσεις για την αντιμετώπισή τους.
3. Παράλληλα συγκεντρώθηκαν στοιχεία για την περιοχή από τις υπηρεσίες της Νομαρχίας, από τη Διεύθυνση Βιομηχανίας, από το ΤΕΕ, άλλους φορείς καθώς και από ιδιώτες. Ακόμα ανατρέξαμε σε σχετική με το θέμα βιβλιογραφία.
4. Στην επόμενη φάση έγινε η επεξεργασία των στοιχείων και των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν και διαμορφώθηκαν οι πρώτες απόψεις όσο αφορά τις προτάσεις μας.
5. Οι τελικές προτάσεις ολοκληρώθηκαν μετά από πολύωρη επεξεργασία όπου ψάχτηκαν όσο το δυνατό περισσότερες πλευρές του κάθε θέματος και πολλές φορές οι αντίθετες απόψεις

των μελών της ομάδας εργασίας οδήγησαν σε διατύπωση εναλλακτικών λύσεων.

Θέλουμε να τονίσουμε ότι η μελέτη αυτή αποτελεί μία πρώτη προσέγγιση και οπωσδήποτε δεν μπορεί από μόνη της να θεωρηθεί αρκετή για να ξεκινήσει μία διαδικασία ανάπτυξης της περιοχής με βάση τις προτάσεις της. Θα πρέπει παραπέρα να οργανωθούν συντονισμένες διεπιστημονικές μελέτες που θα αντιμετωπίσουν και θα προβλέψουν με πολύ περισσότερες λεπτομέρειες και με πολύ μεγαλύτερη ακρίβεια το θέμα.

Άλλωστε η πραγματικότητα αποδεικνύει καθημερινά την αδυναμία ενός και μόνο φορέα για την αντιμετώπιση προβλημάτων σχετικών με θέματα ανάπτυξης, οικονομικής, κοινωνικής ή πολιτιστικής.

Στόχος μας να φτάσουμε στο σημείο να γίνει ο προγραμματισμός μία εξελικτική και προσαρμοστική διαδικασία μία διαδικασία που θα τροφοδοτείται αδιάκοπα από την εμπειρία και την έρευνα, θα φορτίζεται από τα δεδομένα των κοινωνικοοικονομικών μετασχηματισμών και θα προσαρμόζεται, κάθε φορά, στις ανάγκες και στις δυνατότητες του τόπου.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

1.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

Η περιοχή μελέτης έχει έκταση περίπου 36 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περιλαμβάνει επτά οικισμούς:

1. Μελίσσια,
2. Πεταράδες,
3. Πανόραμα,
4. Καραβόμυλος,
5. Αχινός,
6. Κουβέλα,
7. Ράχες και Παραλία Ράχεων.

Από τους οικισμούς αυτούς μόνο ένας (Αχινός) κατατάσσεται σαν 4ου επιπέδου, σύμφωνα με το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1983-87, ενώ οι υπόλοιποι κατατάσσονται σαν οικισμοί 5ου επιπέδου.

Στην περιοχή μελέτης δεν περιλαμβάνεται η Στυλίδα επειδή έχει ολοκληρωθεί η Α φάση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της στα πλαίσια της Επιχείρησης Πολεοδομική Ανασυγκρότηση.

Η περιοχή παρουσιάζει μία μικρή αύξηση του ενεργά δυναμικού πληθυσμού της στη δεκαετία 1971-1981 και σύμφωνα με τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τους κατοίκους της περιοχής, ο πληθυσμός συνεχώς αυξάνεται.

Το 80% περίπου του πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα παραγωγής (γεωργία και αλιεία κύρια, κτηνοτροφία σε μικρότερο ποσοστό) και το υπόλοιπο 20% μοιράζεται στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα.

Αν και η τουριστική - παραθεριστική δραστηριότητα την τελευταία εικοσαετία συνεχώς αυξάνεται, δεν είναι παρά τελείως δευτερεύων πόρος ζωής για τους κατοίκους. Οι απαιτήσεις της παραπάνω δραστηριότητας σε προσωπικό καλύπτεται κύρια από κατοίκους άλλων περιοχών που απασχολούνται εποχιακά.

1.2. ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ. (Πίνακας 1).

1.2.1. Καραβόμυλος:

Είναι νεότερος οικισμός που αποσπάστηκε από τον Αχινό και αναγνωρίστηκε σαν Κοινότητα το 1965. Στην κοινότητα του Καραβόμυλου ανήκει σήμερα και ο παραθεριστικός οικισμός Πανόραμα. Έχει 634 κατοίκους (απογραφή '81) και περίπου 400 κτίσματα (1984). Είναι κτισμένος σε ελαφρά επικλινές έδαφος με νότιο προσανατολισμό και το φυσικό του περιβάλλον είναι πολύ καλό με λόφους, βλάστηση και ελαιώνες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΛΗΘΥΣ.	ΓΕΩΓΡ. ΘΕΣΗ	ΑΣΧΟΛΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	ΚΤΙΣΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
Μεδικεσία	30	Παραθαλάσσιος	Παραθεριστικός οικισμός	Δεν υπάρχουν στοιχεία	αποτελεί διημερισμό στον Δήμο Στυλίδος
Πεταράδες	22	-11-	-11-	-11-	-11-
Αχινός	738	Στό γαλακτοκομείο	αρωματοδεντικό τομέας	250	απόλυτος οικισμός με παραδοσιακό διάγραμμα
Κουβέλα	16	Παραθαλάσσιος	-11-	25	δεν υπάρχουν αλλοιώσεις αποτελεί στον Αχινό.
Καραβόμυλος	632	-11-	-11-	400	σημαντική αύξηση αναψυχής
Πανόραμα	2	-11-	παραθεριστικός οικισμός	Δεν υπάρχουν στοιχεία	έχει σημαντική εποχιακό πληθυσμό
Ράδες	705	ωκεάνιος σε λόφο (βόρ.)	αρωματοδεντικό τομέας	300	έλεγχος οικισμός (επίσης)
Παράλια Ράσεων	388	Παραθαλάσσιος	-11-	250	παραθεριστικός σε ποσοστό 70%

Σημείωση: Ο αριθμός των κατοίκων είναι σύμφωνο με την απογραφή του 1981. Ο αριθμός κτισμάτων από το 1984.

Ο οικισμός εξυπηρετείται ικανοποιητικά από το εθνικό οδικό δίκτυο (Νέα Εθνική Οδός Αθηνών - Θεσσαλονίκης, Παλαιά Εθνική Οδός Λαμίας - Βόλου). Παρ'όλα αυτά είναι έντονο το πρόβλημα που δημιουργεί στον οικισμό η απομόνωσή του από την θάλασσα με την έλλειψη κατάλληλων προσβάσεων πάνω η κάτω από την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης. Ακόμα οι προσπελάσεις από και προς το Εθνικό οδικό δίκτυο είναι τελείως ανεπαρκείς σε σχέση με τον κυκλοφοριακό φόρτο που χρειάζεται να εξυπηρετήσουν, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της 3ης Δ.Ε.Κ.Ε, που έχει την ευθύνη του οδικού δικτύου της περιοχής.

Το υφιστάμενο εσωτερικό οδικό δίκτυο είναι κι αυτό αρκετά προβληματικό μιά και η πλειοψηφία των δρόμων στον οικισμό είναι χωματόδρομοι.

Οι ελεύθεροι χώροι μέσα στον οικισμό (πλατείες, οργανωμένο πράσινο) είναι ελλειπείς. Από τις τρεις πλατείες που φαίνονται στο εγκεκριμένο σχέδιο πόλης μόνο η μιά είναι μερικά διαμορφωμένη.

Οι χώροι στάθμευσης κρίνονται επαρκείς για τους ίδιους τους κατοίκους του Καραβόμυλου.

Από το 1971, ισχύει και εφαρμόζεται εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλης. Σύμφωνα μ'αυτό ο οικισμός έχει δομηθεί με το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα δόμησης ενώ πάνω από το 50% των κτισμάτων είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Οι κάτοικοι ασχολούνται κύρια με την καλλιέργεια της ελιάς που τους αποφέρει ένα αρκετά ικανοποιητικό εισόδημα. Άλλη μιά σημαντική πηγή προσόδων για τους κατοίκους είναι ο τουρισμός. Πολλά σπίτια νοικιάζονται το καλοκαίρι σε παραθεριστές ενώ λειτουργούν παράλληλα, και σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, εξοχικά κέντρα τόσο μέσα στον οικισμό όσο και στην παραλία.

Οι κάτοικοι του Καραβόμυλου βλέπουν θετικά μιά παραπέρα τουριστική ανάπτυξη της περιοχής που κατά τη γνώμη τους δεν θα επηρεάσει αρνητικά τους άλλους παραγωγικούς τομείς. Ακόμα η Κοινότητα προτίθεται να ενοικιάσει γύρω στα 30 στρέμματα στον κοινοτικό χώρο της παραλίας για την εγκατάσταση campings και κέντρων αναψυχής.

Κατά την άποψη της κοινοτικής αρχής το δίκτυο ύδρευσης είναι πολύ παλιό και χρειάζεται αντικατάσταση. Η αποχέτευση εξυπηρετείται κύρια από απορροφητικούς βόθρους. Τα δύο τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια για την αντικατάστασή τους με στεγανούς.

Η εξυπηρέτηση από τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι επαρκής, αν και το τηλεφωνικό κέντρο Στυλίδας που εξυπηρετεί την περιοχή, υπερφορτώνεται τους θερινούς μήνες από την πλη-

θώρα των παραθεριστών.

Ένα πρόβλημα μόλυνσης του περιβάλλοντος που παρουσιάζεται στην περιοχή οφείλεται, κατά τους ισχυρισμούς της κοινοτικής αρχής, στην απόρριψη βοθρολυμάτων μέσα στο υδατόρευμα που περνάει από τον γειτονικό οικισμό του Αχινού και καταλήγει στην παραλία του Καραβόμυλου.

1.2.2. Αχινός.

Μέχρι το 1919 ο Αχινός ήταν συνοικισμός της κοινότητας Α-νυδρο. Από το 1919 και μετά αποτελεί αυτόνομη κοινότητα. Ουσιαστικά εξελίχτηκε από το 1928 και μετά. Στον οικισμό του Αχινού ανήκει διοικητικά και ο συνοικισμός Κουβέλα.

Έχει 738 κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 250 κτίσματα (1984). Είναι κτισμένος σε ελαφρά επικλινές έδαφος με νότιο προσανατολισμό και έχει πολύ αξιόλογο περιβάλλοντα χώρο λόγω θέας προς τη θάλασσα, βλάστησης και αμφιθεατρικότητας.

Μέσα από τον οικισμό περνάει η Π.Ε.Ο. Λαμίας - Βόλου κατά μήκος της οποίας έχουν αναπτυχθεί εμπορικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες με χαρακτήρα γειτονιάς (καφενείο, μπακάλικά, ταβέρνες κ.τ.λ.). Η σύνδεση με την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης γίνεται από αγροτικούς δρόμους μέτριας ποιότητας με ακατάλληλες συμβολές.

Στον υπόλοιπο οικισμό το οδικό δίκτυο είναι ικανοποιητικό από άποψη πλάτους και ποιότητας οδοστρωμάτων εκτός από ένα τμήμα του προς βορρά όπου το πλάτος είναι μικρό και η ποιότητα του οδοστρώματος χαμηλή.

Σαν χώρος στάθμευσης χρησιμοποιείται κύρια η μιά πλατεία του οικισμού όπου βρίσκονται και η εκκλησία και το κοινοτικό γραφείο. Γενικά δεν υπάρχει πρόβλημα χώρων στάθμευσης μιά και οι αυλές των περισσότερων σπιτιών επαρκούν για τη στάθμευση των οχημάτων των κατοίκων.

Στο βορεινό τμήμα του οικισμού υπάρχει θύλακας παραδοσιακών κτισμάτων καθώς και μεμονωμένα αξιόλογα παραδοσιακά κτίσματα. Με Προεδρικό Διάταγμα της 30-3-1987 το τμήμα αυτό του οικισμού χαρακτηρίστηκε σαν διατηρητέο και καθορίστηκαν ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης, έχει όμως σίγουρα ανάγκη από παραπέρα ειδική προστασία και συντήρηση γιατί το πέρασμα του χρόνου αφήνει όλο και περισσότερα σημάδια πάνω στα ήδη "κουρασμένα" κτίσματα.

Ο υπόλοιπος οικισμός έχει δομηθεί σύμφωνα με το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα εκτός από το κέντρο όπου έχει εφαρμοστεί σε μεγάλο ποσοστό το σύστημα των πτερύγων.

Οι κάτοικοι ασχολούνται κύρια με την καλλιέργεια της ελιάς, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό συμπλήρωνε το εισόδημά του δουλεύοντας στις δύο βιοτεχνίες της περιοχής (πλεκτήριο, φαρμακευτικά υλικά). Οι βιοτεχνίες αυτές παραμένουν σήμερα κλει-

στές.

Η ύδρευση εξυπηρετείται σήμερα από τις "πηγές του Αγίου Δημητρίου" που όμως είναι ιδιωτικές. Γίνεται τώρα προσπάθεια για την απόκτησή τους από την κοινότητα που πιστεύει ότι έτσι αφ'ενός μεν θα γίνει καλύτερη η εξυπηρέτηση του κοινού, αφ'ετέρου δε θα αποτελέσουν και ένα πρόσθετο έσοδο γι'αυτήν.

Η αποχέτευση γίνεται με βόθρους κύρια απορροφητικούς. Οι νέες κατασκευές υποχρεώνονται στη κατασκευή στεγανών βόθρων και γίνεται γενικότερη προσπάθεια για την αντικατάσταση όλων των παλιών βόθρων με στεγανούς, με απώτερο σκοπό τη προστασία του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα και των ακτών.

Άμεση λύση απαιτεί το πρόβλημα της μόλυνσης του υδατορεύματος που περνά μέσα από τον οικισμό και καταλήγει στην παραλία του Καραβόμυλου, πρόβλημα που γίνεται ιδιαίτερα έντονο τους θερινούς μήνες όταν η απορροή είναι μικρή και επομένως και η αραίωση των ρυπαντών δεν είναι ικανοποιητική.

Τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ εξυπηρετούν ικανοποιητικά τη κοινότητα και συνήθως δεν υπάρχει πρόβλημα.

Στον οικισμό υπάρχει ένας πολιτιστικός σύλλογος που, σύμφωνα με πληροφορίες των κατοίκων, υπολειτουργεί.

1.2.3. Κουβέλα.

Είναι συνοικισμός της κοινότητας Αχινού από το 1922. Αρχικά κατοικήθηκε μόνο από ψαράδες, τελευταία όμως αναπτύσσεται με πολύ γρήγορο ρυθμό σαν παραθεριστικός οικισμός ιδιαίτερα μετά την οριοθέτησή του και τον καθορισμό όρων και περιορισμών δόμησης τον Μάιο του 1987.

Έχει σύμφωνα με την απογραφή του 1981, 16 μόνιμους κατοίκους, τους θερινούς όμως μήνες ο πληθυσμός αυξάνει σημαντικά. Παλιότερα στον οικισμό λειτουργούσε τα καλοκαίρια, κατασκήνωση του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων, του τμήματος της Λαμίας.

Ο οικισμός είναι χτισμένος σε επίπεδο έδαφος, κοντά στη θάλασσα, σε αξιόλογο περιβάλλοντα χώρο, με πυκνή βλάστηση και ελαιώνες.

Η πρόσβαση ωστόσο σ'αυτόν δεν είναι και τόσο εύκολη σε σύγκριση με τους υπόλοιπους παραθεριστικούς οικισμούς της περιοχής. Συνδέεται οδικά με αγροτικό χωματόδρομο με την Παραλία Ράχων και με την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης. Η συμβολή του αγροτικού δρόμου με την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης είναι υποτυπώδης ενώ η έλλειψη γέφυρας στο ρέμα του Βελά δυσχεραίνει την απ'ευθείας οδική σύνδεση με τον Αχινό. Ένα ποσοστό των παραθεριστών προτιμά για την μετακίνησή του, από και προς τον συνοικισμό, την από τη θάλασσα επικοινωνία με μικρά σκάφη.

Υπάρχουν ωστόσο πλήρως αναπτυγμένα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ καθώς και δίκτυο ύδρευσης που καλύπτουν τις ανάγκες του οικισμού. Η αποχέτευση και εδώ εξυπηρετείται από βόθρους, στεγανούς ή απορροφητικούς ανάλογα με την παλαιότητα της κατασκευής.

Στον οικισμό εφαρμοζόταν σε ποσοστό 90% το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα δόμησης. Στο κέντρο όμως του οικισμού τα παλιά κτίσματα είναι πολύ πυκνοδομημένα και δεν υπάρχουν αρκετοί κοινόχρηστοι χώροι.

Από το 1958 λειτουργεί στον οικισμό κατασκήνωση του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων, σε χώρο που παραχωρείται από την Αρχιεπισκοπή Φθιώτιδας. Τα τελευταία χρόνια η λειτουργία της κατασκήνωσης είχε διακοπεί για τυπικούς ιδιοκτησιακούς λόγους και από έλλειψη μόνιμων εγκαταστάσεων υποδομής (μαγειρεία, λουτρά κ.λ.π.). Τα εμπόδια αυτά φαίνεται ότι ξεπεράστηκαν και το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων προτίθεται να λειτουργήσει την κατασκήνωση το καλοκαίρι του 1988 με προοπτική να την μετατρέψει σε κατασκηνωτικό χώρο για προσκόπους από όλη την Ελλάδα.

Αν και η κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι γεωργική, ο οικισμός προβλέπεται να αναπτυχθεί τουριστικά στα επόμενα χρόνια, κύρια με παραθεριστικές κατοικίες. Άλλωστε αυτό είναι και η πρόθεση του Κοινοτικού Συμβουλίου της κοινότητας του Αχινού όπου ανήκει διοικητικά η Κουβέλα.

1.2.4. Πανόραμα

Είναι συνοικισμός της κοινότητας Καραβόμυλου, καθαρά παραθεριστικός και αραιοδομημένος. Παρά την υποτυπώδη υποδομή του εξελίσσεται γρήγορα τα τελευταία χρόνια.

Αν και με την τελευταία απογραφή του 1981 βρέθηκαν 2 μόνο κάτοικοι στο συνοικισμό, ο εποχιακός πληθυσμός είναι σημαντικός.

Τα κτίσματα είναι όλα νεόδμητα από οπλισμένο σκυρόδεμα και είναι στην πλειοψηφία τους παραθεριστικές κατοικίες.

Η γεωγραφική θέση του οικισμού κοντά στην Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης τον κάνει εύκολα προσπελάσιμο από οποιοδήποτε μεγάλο αστικό κέντρο. Όμως οι εισοδοί και οι έξοδοι από και προς τον οικισμό γίνονται είτε μέσω Καραβόμυλου είτε απ'ευθείας από την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης με τελείως ακατάλληλες συμβολές αγροτικών δρόμων σ' αυτήν.

Δεν υπάρχει εσωτερικό οδικό δίκτυο και η εξυπηρέτηση των παραθεριστών γίνεται από αγροτικούς και ιδιωτικούς δρόμους. Κοινόχρηστοι χώροι δεν υπάρχουν μιά και ο οικισμός είναι αραιοδομημένος και τα κτίσματα είναι σκορπισμένα μέσα σε α-

γρους. Τα δίκτυα του Ο.Τ.Ε. και της ΔΕΗ είναι επαρκή. Αντίθετα το δίκτυο ύδρευσης δεν επαρκεί και η αποχέτευση εξυπηρετείται και εδώ από βόθρους στεγανούς ή απορροφητικούς.

Στην αρχή του Πανοράματος γίνεται συγκέντρωση οστρακοειδών που αλιεύονται στο Μαλιακό κόλπο από τον αλιευτικό συνεταιρισμό Στυλίδας και που κατόπιν εξάγονται στο μεγαλύτερό τους ποσοστό, κυρίως στην Ισπανία.

Στον οικισμό δεν υπάρχουν καταστήματα ή κέντρα αναψυχής και οι παραθεριστές εξυπηρετούνται το καλοκαίρι ή από τον γειτονικό οικισμό του Καραβόμυλου ή από τα κοντινότερα αστικά κέντρα (Στυλίδα - Λαμία).

1.2.5. Μελλισσία.

Επίσης μικρός, παραθαλάσσιος, παραθεριστικός οικισμός που αναπτύχθηκε την τελευταία δεκαετία. Έχει περίπου 30 κατοίκους και ανήκει διοικητικά στο Δήμο Στυλίδας.

Το καλοκαίρι είναι σημαντικός πόλος έλξης λουομένων, τον χειμώνα όμως παρουσιάζει εικόνα ερήμωσης.

Ανατολικά και δυτικά του οικισμού λειτουργούν εποχιακά δύο παραθαλάσσια campings με συνέπεια τον υπερκορεσμό της παραλίας το καλοκαίρι.

Παρά το γεγονός ότι ο συνοικισμός είναι πολύ κοντά στη Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης οι προσβάσεις του σ' αυτήν είναι υποτυπώδεις (απ' ευθείας συμβολές αγροτικών δρόμων). Έτσι αν και η ορατότητα σ' αυτό το τμήμα της Ν.Ε.Ο. είναι πολύ καλή υπάρχει ενόχληση στην κύρια κυκλοφορία από οχήματα που επιχειρούν ελιγμούς εισόδου - εξόδου στον οικισμό.

Υπάρχει επαρκώς ανεπτυγμένο δίκτυο ΔΕΗ και το τηλεφωνικό δίκτυο παρουσιάζεται ελλειπές μόνο στις ώρες αιχμής και μόνο στους θερινούς μήνες.

Το δίκτυο ύδρευσης λειτουργεί και επαρκεί και η αποχέτευση εξυπηρετείται και εδώ από στεγανούς ή απορροφητικούς βόθρους.

Κοινόχρηστοι χώροι στον οικισμό υπάρχουν κύρια κατά μήκος της ακτής και οι δρόμοι είναι σχετικά στενοί.

1.2.6. Πεταράδες (Μαρίνι).

Παραθεριστικός οικισμός, αρκετά πυκνοδομημένος, που αναπτύχθηκε κι αυτός την τελευταία εικοσαετία. Ανήκει διοικητικά στο Δήμο Στυλίδας.

Τα δίκτυα κοινής ωφέλειας είναι ανεπτυγμένα και στον οικισμό αυτό, ενώ είναι εμφανής η έλλειψη κοινοχρήστων χώρων.

1.2.7. Ράχες.

Οι αρχικές αναφορές στον οικισμό ανάγονται στο 1836 όταν

αποτελούσε μαζί με το Αχλάδι μία ενότητα. Το 1932 αποσπάστηκε το Αχλάδι που έγινε αυτόνομη κοινότητα. Στο μεταξύ από το 1920 άρχισε να αναπτύσσεται και ο συνοικισμός της παραλίας.

Σήμερα οι Ράχες έχουν 705 κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 300 κτίσματα (1984). Είναι οικισμός δομημένος αμφιθεατρικά πάνω σε λόφο, γι' αυτό έχει αξιόλογη θέα στον Μαλιακό κόλπο. Αξιόλογο επίσης είναι και το φυσικό περιβάλλον με αρκετή βλάστηση και ελαιώνες.

Παρ' όλο που υπάρχει ένας μόνο κύριος κεντρικός δρόμος, ο οικισμός δεν αναπτύχθηκε μόνο κατά μήκος του, αλλά ακολούθησε μία ακτινική ανάπτυξη δημιουργώντας μία σειρά από ομόκεντρες ζώνες.

Το υπάρχον οδικό δίκτυο εξυπηρετεί ικανοποιητικά τον οικισμό από τις δύο εθνικές οδούς (παλαιά και νέα) και η προσπάθεια είναι πολύ καλή (ανισόπεδος κόμβος μορφής σάλπιγγας) ήδη δε βρίσκεται σε εξέλιξη ένα πρόγραμμα για τη βελτίωσή της.

Αν και το υφιστάμενο εσωτερικό οδικό δίκτυο αποτελείται από στενούς σχετικά δρόμους και με μεγάλες κατά μήκος κλίσεις είναι αρκετό για να εξυπηρετήσει τις εσωτερικές ανάγκες του οικισμού.

Οι ελεύθεροι χώροι περιορίζονται σε μία πλατεία στο κέντρο του οικισμού, πρόσφατα διαμορφωμένη. Προβλέπονται ωστόσο χώροι για παιδική χαρά και γιάρκο.

Ο οικισμός έχει δομηθεί με το σύστημα των πτερύγων, είναι αλλοιωμένος μορφολογικά και πάνω από το 50% των κτισμάτων είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Ενα μεγάλο ποσοστό των σπιτιών χρησιμοποιείται σαν δεύτερη κατοικία (παραθεριστική) από τους κατοίκους των κοντινών αστικών κέντρων.

Κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η καλλιέργεια της ελιάς που τους αποφέρει σημαντικό εισόδημα. Υπάρχει ακόμα απασχόληση και σε άλλες δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα, σε μικρότερα όμως ποσοστά.

Η εξυπηρέτηση από τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι επαρκής με μία μικρή υπερφόρτωση του τηλεφωνικού δικτύου στις ώρες αιχμής και μόνο κατά τους θερινούς μήνες.

Όπως και οι υπόλοιποι οικισμοί της περιοχής οι Ράχες δεν έχουν δίκτυο αποχέτευσης και εξυπηρετούνται από βόθρους κύρια απορροφητικούς. Γίνεται ωστόσο σοβαρή προσπάθεια ώστε όλες οι νέες κατασκευές να φτιάχνονται με στεγανούς βόθρους, και όλοι οι παλιοί απορροφητικοί βόθροι να μετατραπούν σταδιακά σε στεγανούς.

Το δίκτυο ύδρευσης, αν και είναι παλιό, επαρκεί για τις

ανάγκες του οικισμού. Η ποσότητα του νερού που διατίθεται από το υδραγωγείο υπερδιπλασιάστηκε τα τελευταία χρόνια με

την κατασκευή νέου εξωτερικού υδραγωγείου. Παρ'όλα αυτά η παλαιότητα του δικτύου προκαλεί προβλήματα από διαρροές και σπασίματα των σωληνώσεων. Από το ίδιο υδραγωγείο που εξυπηρετεί τις Ράχες υδρεύεται και ο συνοικισμός της Παραλίας Ράχων με αποτέλεσμα την έλλειψη νερού στους θερινούς μήνες από την αυξημένη ζήτηση που υπάρχει από τους παραθεριστές. Πάντως η έλλειψη δεν είναι ουσιαστική. Ο συνολικός όγκος του νερού που διατίθεται είναι αρκετός αλλά οι διατομές των σωληνώσεων του εσωτερικού υδραγωγείου είναι μικρές με αποτέλεσμα την απότομη πτώση του πιεζομετρικού ύψους, στα κατάντι, όταν η ζήτηση από την κατανάλωση είναι μεγάλη. Η πρόθεση της Νομαρχίας Φθιώτιδας, να υδροδοτήσει εν μέρει την γειτονική κοινότητα Αχλάδι, από το ίδιο εξωτερικό υδραγωγείο, βρίσκεται αντίθετος τόσο τους κατοίκους των Ράχων όσο και την κοινοτική αρχή.

Στις προθέσεις της κοινοτικής αρχής περιλαμβάνονται αξιόλογα σχέδια και προτάσεις για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Σαν τέτοια αναφέρονται τα παρακάτω:

1. Κατασκευή νέων σύγχρονων κτιριακών εγκαταστάσεων για τη στέγαση του Γυμνασίου των Ράχων και των δημοτικών σχολείων.
2. Λειτουργία παιδικού σταθμού σε καινούριο κτίριο ή σε κατάλληλα διαμορφωμένο παλιό παραδοσιακό κτίσμα.
3. Βελτίωση των εγκαταστάσεων γύρω από το χώρο του γήπεδου. Τα σχέδια περιλαμβάνουν προτάσεις που ξεκινούν από τη διαμόρφωση του χώρου και φτάνουν μέχρι και το χτίσιμο αθλητικού κέντρου.
4. Μετεγκατάσταση του αγροτικού ιατρείου σε καταλληλότερο οίκημα με παράλληλη δημιουργία μόνιμης θέσης για αγροτικό γιατρό.
5. Ξεκίνηση της διαδικασίας για την μελέτη και ακόλουθα την κατασκευή δικτύου αποχέτευσης για την εξυπηρέτηση του οικισμού με προοπτική το στήσιμο μονάδας επεξεργασίας λυμάτων και βιολογικού καθαρισμού.
6. Βελτίωση της αστυνόμευσης της περιοχής με εγκατάσταση μόνιμης ομάδας οργάνων τάξης (περιπολικό, άμεση δράση - τροχαία εθνικών οδών) σε κατάλληλα διαμορφωμένο οίκημα.
7. Ενίσχυση των πολιτιστικών - πνευματικών δραστηριοτήτων, με παροχή κινήτρων, εξεύρεση μόνιμης στέγης, δημιουργία εγκαταστάσεων κ.λ.π.

Φυσικά για να υλοποιηθούν τα σχέδια αυτά, δεν φτάνει μόνο η καλή πρόθεση της κοινότητας ούτε ίσως και η καλή αποδοχή των προτάσεων από τους κατοίκους. Απαιτείται συστηματική παρακολούθηση και λεπτομερής μελέτη κάθε πρότασης ξεχωριστά καθώς και - το σημαντικότερο - οικονομική ενίσχυση όχι μόνο της κοινότητας αλλά και κάθε φορέα που έχει διάθεση να εργαστεί με ζήλο για το καλό του συνόλου. Και γιατί ακόμα είναι

υποχρέωση μίας πολιτείας που νοιάζεται για τους πολίτες της και που θέλει να λειτουργεί ως κράτος - πρόνοιας, να εξασφαλίσει σ'αυτούς τουλάχιστον τις στοιχειώδεις παροχές για την ανάπτυξη και την πρόοδό τους.

1.2.8. Παραλία Ράχεων.

Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα είναι νεόδμητος οικισμός (1920) που ανήκει διοικητικά στην κοινότητα Ράχεων. Ενώ αρχικά κατοικήθηκε από ψαράδες, σήμερα η πληθυσμιακή του δομή έχει αλλοιωθεί και είναι κύρια παραθεριστικός οικισμός. Περιβάλλεται από ελαιώνες και θεωρείται αξιόλογος λόγω παραλίας.

Ο συνοικισμός έχει σήμερα 388 κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 250 κτίσματα (1984) τα περισσότερα από τα οποία είναι παραθεριστικές κατοικίες και ο αριθμός τους αυξάνει σημαντικά κάθε χρόνο.

Είναι ο δεύτερος, μετά τον Καραβόμυλο, μεγάλος παραλιακός οικισμός σε μικρή σχετικά απόσταση από τη Λαμία. Έχει το πλεονέκτημα σε σχέση με τον Καραβόμυλο να βρίσκεται σε αρκετή απόσταση από την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης (σχετική απομόνωση) με πολύ καλές όμως προσπελάσεις από και προς αυτήν. Η Π.Ε.Ο. Λαμίας - Βόλου διασχίζει τον οικισμό προσφέροντας επί πλέον κυκλοφοριακή εξυπηρέτηση.

Αντίθετα με το εξωτερικό, το εσωτερικό οδικό δίκτυο αν και έχει αρκετά βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια, δεν έχει ακόμη το πλάτος και την ποιότητα οδοστρώματος που απαιτεί ο αριθμός των πεζών και ο κυκλοφοριακός φόρτος που καλείται να εξυπηρετήσει.

Οι ελεύθεροι οργανωμένοι χώροι συγκεντρώνονται στην περιοχή του λιμανιού το οποίο χρησιμοποιείται τόσο σαν χώρος στάθμευσης όσο και σαν πλατεία. Κατά μήκος της ανατολικής κυρίως παραλίας λειτουργούν, σ'όλη τη διάρκεια του χρόνου, εξοχικά κέντρα, ενώ εποχιακά, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, λειτουργούν cafeterias και bars που συγκεντρώνουν ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό νέων όχι μόνο παραθεριστών, αλλά και από τους γύρω οικισμούς και αστικά κέντρα.

Από την κοινότητα έχει ξεκινήσει πρόσφατα μία προσπάθεια για τη διαμόρφωση της παραλίας και τη βελτίωση του εσωτερικού οδικού δικτύου.

Στον οικισμό εφαρμοζόταν σε ποσοστό πάνω από 60% το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα δόμησης ενώ ίσχυε και το σύστημα των πτερύγων.

Το 92% των ντόπιων κατοίκων ασχολείται σήμερα με τη γεωργία και κύρια με την καλλιέργεια της ελιάς. Το καλοκαίρι πολλά νοικοκυριά συμπληρώνουν το ετήσιο εισόδημά τους παρέχοντας υπηρεσίες στον τουρισμό.

Η εξυπηρέτηση από τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι επαρκής με μιά μικρή υπερφόρτωση στις ώρες αιχμής κατά τους θερινούς μήνες.

Η αποχέτευση δεν γίνεται σε στεγανούς βόθρους αν και οι περισσότερες κατασκευές είναι σχετικά νέες.

Εκεί που εμφανίζεται μεγάλο πρόβλημα ειδικά κατά τους θερινούς μήνες είναι στο θέμα της ύδρευσης. Σήμερα η Παραλία Ράχεων υδρεύεται από το ίδιο εξωτερικό υδραγωγείο με τον οικισμό Ράχες με αποτέλεσμα την ανεπαρκή υδροδότηση στις περιόδους αιχμής, όπως αναφέρθηκε στην ανάλυση για τον οικισμό Ράχες. Παρουσιάζεται έτσι η ανάγκη της άμεσης αντικατάστασης του εσωτερικού υδραγωγείου της Παραλίας Ράχεων.

Στη δυτική πλευρά της παραλίας και στην περιοχή της μικρής εκκλησίας "Άγιος Ιωάννης", λειτουργούν το καλοκαίρι, για τρεις περιόδους, οι ιδιωτικές παιδικές κατασκηνώσεις "Μπούκαλη". Η κοινότητα προτίθεται να διεκδικήσει την εκμετάλλευσή τους.

Ακόμη πió δυτικά από τις παιδικές κατασκηνώσεις, σε παραλιακά ελαιοπερίβολα, κατασκηνώνουν το καλοκαίρι Πολωνοί κύριως παραθεριστές και πολλές φορές βγάζουν τα έξοδά τους πουλώντας διάφορα είδη, σε χαμηλή τιμή, στους Έλληνες παραθεριστές.

Στα προγράμματα της κοινοτικής αρχής, όσο αφορά την Παραλία Ράχεων συγκαταλέγονται τα εξής:

1. Αντικατάσταση του εσωτερικού υδραγωγείου του οικισμού.
2. Οργάνωση και στήσιμο συνεταιρισμού ψαράδων.
3. Κατασκευή προβλήτας, μαρίνας, αλιευτικού καταφύγιου.
4. Βελτίωση του εσωτερικού οδικού δικτύου κύρια στα ανατολικά αλλά και προς τη δύση μέχρι το ακρωτήριο Δρέπανο.
5. Δημιουργία ναυτικού όμιλου και ναυταθλητικών εγκαταστάσεων.
6. Διαμόρφωση του χώρου της παραλίας κύρια στα ανατολικά όπου συγκεντρώνονται και οι περισσότερες εμπορικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Στη θαλάσσια περιοχή του οικισμού είναι σχεδόν μόνιμα αγκυροβολημένα εκατοντάδες μικρά σκάφη αναψυχής που ανήκουν κύρια στους ιδιοκτήτες παραθεριστικών κατοικιών της περιοχής. Σ' αυτά προστίθενται κατά καιρούς και διάφορα μικρά ή μεγαλύτερα αλιευτικά με αποτέλεσμα η θάλασσα να έχει την όψη ενός τεράστιου parking για βάρκες. Η παρουσία τους γίνεται προβληματική το καλοκαίρι που κυριολεκτικά εμποδίζουν την αναψυχή των κολυμβητών.

Στη δυτική πλευρά της παραλίας, πέρα από τις παιδικές κατασκηνώσεις, χτίστηκε την τελευταία εικοσαετία ο συνοικισμός εξοχικών κατοικιών του οικοδομικού συνεταιρισμού δημοσίων υ-

παλλήλων. Σήμερα έχει αναπτυχθεί σε αξιόλογο παραθεριστικό οικισμό, έχουν χτιστεί περίπου τα 80% από τα οικόπεδα που

διαθέτει και συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό παραθεριστών και εκδρομικών τους θερινούς μήνες και σε αρχίες - Σαββατοκύριακα. Εξυπηρετείται από το δίκτυο ύδρευσης του χωριού Ράχες, ανεπαρκώς επειδή οι αιχμές στη ζήτηση του νερού είναι μεγάλες. Αντίθετα τα δίκτυα της ΔΕΗ και του ΟΤΕ παρέχουν επαρκή εξυπηρέτηση. Φυσικά και σ' αυτό τον συνοικισμό, όπως και στην Παραλία Ράχων, η αποχέτευση γίνεται σε απορροφητικούς κύρια βόθρους.

1.3. Η ευρύτερη περιοχή μελέτης και οι παραλίες έξω από τους οικισμούς. (Χάρτες 1, 2, 3, και πίνακας 2.)

Η περιοχή μελέτης είναι κατ'εξοχήν γεωργική περιοχή. Όπως φαίνεται και από την ανάλυση που προηγήθηκε, κατά οικισμό, η κύρια αγροτική απασχόληση είναι η καλλιέργεια της ελιάς για την επεξεργασία της οποίας υπάρχει στην περιοχή ένας σημαντικός αριθμός από αποθηκευτικούς χώρους και ελαιοτριβεία.

Ο Νομός Φθιώτιδας παράγει το 30% των βρώσιμων ελιών της χώρας. Απ' αυτό το ποσοστό το μεγαλύτερο μέρος το προμηθεύει η περιοχή μελέτης. Η καλλιέργεια της βρώσιμης ελιάς είναι πολύ παλιά στην περιοχή με αποτέλεσμα να είναι ο βασικός άξονας της οικονομικής της ανάπτυξης. Υπάρχουν ελαιοτριβεία που δεν δουλεύουν πιά αλλά που φτιάχτηκαν και δούλευαν πριν από 150 και 200 χρόνια. Ήδη ακόμα και τα σύγχρονα ελαιοτριβεία της περιοχής ξεπερνιούνται σιγά - σιγά σε τεχνολογία και έχουν ωριμάσει πιά οι συνθήκες για τη δημιουργία μεγάλων μονάδων επεξεργασίας του προϊόντος.

Το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής το απορροφούν σήμερα οι μεγάλες μονάδες στη Στυλίδα, Αγ. Μαρίνα και μέχρι πέρυσι στο Αχλάδι (Ελαιοργική, Συνεταιρισμός Ελαιοπαραγωγών Στυλίδας, Agroinvest).

Ετσι ο πληθυσμός έχει προσανατολιστεί εδώ και πολύ καιρό στην καλλιέργεια της βρώσιμης ελιάς, που του αποδίδει ένα σημαντικό εισόδημα με αποτέλεσμα να μην βρίσκει πρόσφορο έδαφος ή οποιαδήποτε εξέλιξη σε άλλους τομείς.

Παρατηρείται λοιπόν το φαινόμενο να σταματούν τη λειτουργία τους βιομηχανικές μονάδες αφού λειτουργήσουν για μερικά χρόνια στην περιοχή. Κατά τη γνώμη των μελετητών, αυτό οφείλεται, σε μεγάλο ποσοστό, στη δυνατότητα των κατοίκων να έχουν ικανοποιητικά έσοδα από τη γεωργική παραγωγή. Ετσι, σταματούν τη λειτουργία τους μονάδες που στηρίζονται στα εργατικά χέρια των κατοίκων της περιοχής για την παραγωγή τους όπως Agroinvest, πλεκτήριο στον Αχινό, βιοζύμες στη Στυλίδα κ.λ.π. Αντίθετα, εξελιγμένες τεχνολογικά βιομηχανικές μονάδες με λίγους εργατές (Hellafarm) καθώς και τουριστικές μο-

νάδες εποχιακής λειτουργίας (stylis - Beach Hotel) εξακολουθούν να δουλεύουν με καλές αποδόσεις.

Για τον Μαλιακό κόλπο, από το 1979, ισχύει η 19649/79 κοινή απόφαση των Νομαρχών Ανατολικής Αττικής, Βοιωτίας, Εύβοιας και Φθιώτιδας, "Περί διαθέσεως υγρών βιομηχανικών αποβλήτων και λυμάτων στο Β. και Ν. Ευβοϊκό κόλπο και στους αντίστοιχους κόλπους Μαλιακό και Πεταλίων". Με την απόφαση αυτή καθορίζονται, αυστηρά, θέσεις στις ακτές όπου μπορούν να διαθέτουν υγρά βιομηχανικά απόβλητα και λύματα οι βιομηχανικές - τουριστικές εγκαταστάσεις που λειτουργούν στη περιοχή "κατόπιν πλήρους επεξεργασίας των" όπως ρητά αναφέρεται στην απόφαση. Αυτές οι θέσεις για την περιοχή μελέτης είναι:

1. Στην Παραλία Ράχες Στυλίδας, στη θαλάσσια περιοχή απέναντι από το ελαιοτριβείο του Ελαιουργικού Συνεταιρισμού Ράχων.
2. Στην εκβολή του ρέματος Βελλά Αχινού.
3. Στη θαλάσσια περιοχή Καραβόμυλου, απέναντι από το ελαιοτριβείο "Τασούλα - Ματζήκου".
4. Στη θαλάσσια περιοχή απέναντι από το ξενοδοχείο Stylis Beach.

Στην ίδια απόφαση καθορίζονται και τα όρια του φορτίου από ρυπαντές που πρέπει να μην ξεπερνούν τα βιομηχανικά απόβλητα και τα λύματα, για να μπορούν να διατεθούν στη θάλασσα. Ακόμη καθορίζεται η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθηθεί για να καθορίζονται στο μέλλον και άλλες θέσεις διάθεσης βιομηχανικών αποβλήτων και λυμάτων.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η πολιτεία έχει ήδη μεριμνήσει για το νομοθετικό πλαίσιο που θα εξασφαλίσει καθαρές θάλασσες. Όμως οι μελετητές δεν διαπίστωσαν τη δυνατότητα των υπηρεσιών για τον έλεγχο εφαρμογής των παραπάνω. Σε συνδυασμό δε με το γεγονός ότι σε καμιά κοινότητα δεν αναφέρθηκε λειτουργία βυτιοφόρων οχημάτων εκκένωσης βόθρων, ούτε θέσεις όπου θα μπορούσαν να αδειάζουν το φορτίο τους τέτοια οχήματα, δημιουργείται η εύλογη υποψία ότι ούτε "πλήρης επεξεργασία" των βιομηχανικών λυμάτων και αποβλήτων γίνεται, ούτε η κατασκευή στεγανών βόθρων εφαρμόζεται.

Έτσι υπάρχουν υποψίες ότι τα ελαιουργεία που λειτουργούν, παράγουν οργανικά απόβλητα χωρίς ιδιαίτερη επεξεργασία αδρανολοποίησης τους και πιθανής αξιοποίησης τους και λειτουργούν σαν εστία μόλυνσης για την περιοχή. Το ίδιο είναι πιθανό να συμβαίνει και με τα βιομηχανικά απόβλητα και λύματα των άλλων εγκαταστάσεων. Είναι σίγουρο δε, ότι οι απορροφητικοί βόθροι μολύνουν τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα που είναι πολύ κοντά στην επιφάνεια του εδάφους.

Ένα άλλο θέμα για το οποίο οι μελετητές δεν κατόρθωσαν να συγκεντρώσουν στοιχεία, αφορά στη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων από τους καλλιεργητές της περιοχής. Είναι γνωστό ότι τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα φορτίζουν τον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα και τη θάλασσα (από την επιφανειακή από-

πλυση) με οργανικούς ή ανόργανους ρυπαντές. Ειδικότερα πιστεύεται ότι τα αζωτούχα λιπάσματα φέρουν ένα μέρος της

ευθύνης για τον ευτροφισμό που παρατηρείται σε πολλές θέσεις μέσα στον Μαλιακό κόλπο. Και είναι γνωστές οι δυσμενείς συνέπειες του ευτροφισμού όσον αφορά τη καθαρότητα του βυθού των λιμνών και των θαλασσών.

Από την άλλη πλευρά η τουριστική αξιοποίηση της περιοχής οφείλεται κύρια στην προσπάθεια των κατοίκων των γύρω αστικών κέντρων να ξεφύγουν από το άγχος και τη μολυσμένη ατμόσφαιρα της πόλης. Έτσι χτίζονται συνεχώς εξοχικές - παραθεριστικές κατοικίες, κατά μήκος των παραλιών της περιοχής μελέτης, τα τελευταία είκοσι χρόνια. Δεν παρατηρείται δηλαδή το φαινόμενο των Ελληνικών νησιών όπου οι ντόπιοι προκαλούν τον τουρισμό επειδή τον βλέπουν σαν βασικό πόρο οικονομικών προσόδων. Στο είδος αυτό της τουριστικής - παραθεριστικής ανάπτυξης συντέλεσε και το γεγονός ότι, απ' ενός μεν οι παράλιες της περιοχής δεν ήταν αξιόλογες από τουριστική άποψη, απ' άλλου δε οι καλλιεργούμενες με ελιές εκτάσεις δεν ήταν πυκνοφυτεμένες κοντά στη θάλασσα. Η αγορά γης στα παράλια ήταν εύκολη και φτηνή και η εύκολη προσπέλαση στην περιοχή από την Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης οδήγησε πολλούς κατοίκους των γύρω αστικών κέντρων στο χτίσιμο δεύτερης κατοικίας. Άκόμα, το γεγονός ότι στην περιοχή η ΔΕΗ είχε ήδη αναπτυγμένο δίκτυο ηλεκτρικού ρεύματος για την εξυπηρέτηση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων επέτρεψε εύκολα την εγκατάσταση νέων συνδέσεων σε μικρές αποστάσεις, και το ομαλό έδαφος επέτρεψε στον ΟΤΕ να αναπτύξει εύκολα τα δίκτυά του και να εξυπηρετήσει έτσι πολλούς νέους συνδρομητές με πολύ μικρό κόστος εγκαταστάσεων.

Το γεγονός όμως που επέδρασε καταλυτικά στην περιοχή και άλλαξε τελείως το χαρακτήρα της ήταν η κατασκευή της Νέας Εθνικής Οδού Αθηνών - Θεσσαλονίκης στο τμήμα της Λαμίας - Λάρισα. Όλες οι αναφορές στο προηγούμενο κομμάτι της μελέτης σχετικά με την ανάπτυξη της περιοχής γίνονται στην περασμένη εικοσαετία και συνδέονται με την κατασκευή του οδικού άξονα. Φυσικά δεν πρέπει να παραβλεφτεί και η αρνητική επίδραση από την κατασκευή της Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης με τη συγκέντρωση όλων των δραστηριοτήτων στα παράκτια και με την εγκατάλειψη της ενδοχώρας. Έτσι αλλοιώθηκε ο φυσικός χώρος και αυξήθηκε η μόλυνση του περιβάλλοντος. Εκτός απ' αυτά ο οδικός αυτός άξονας παρουσιάζει αυξημένο συντελεστή ατυχημάτων ιδιαίτερα στη θερινή περίοδο που η παραθεριστική κίνηση είναι πολύ έντονη, ενώ αντίστοιχα η ταχύτητα λειτουργίας του είναι μικρή, με συνέπεια να μειώνεται η κυκλοφοριακή του ικανότητα σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα. Ο δρόμος αυτός χρησιμοποιείται αναγκαστικά και σαν διεθνής αρτηρία εξαιτίας της μοναδικότητάς του.

Ήδη στο αναπτυξιακό πρόγραμμα του νομού έχει προταθεί η μελέτη νέου οδικού άξονα σύνδεσης της βόρειας με τη νότια Ελλάδα, στην ενδοχώρα, που να εξασφαλίζει τις προδιαγραφές

διεθνούς αρτηρίας και να καλύπτει και μελλοντικούς κυκλοφοριακούς φόρτους. Παράλληλα προτείνεται η βελτίωση της Ν.Ε.Ο.

Αθηνών - Θεσσαλονίκης με σήμανση, ανισόπεδους κόμβους, διαπλατύνσεις, παρακάμψεις κ.λ.π. Η ίδια πρόταση έγινε κατά το καθορισμό του μοντέλου ανάπτυξης του Νομού από το Νομαρχιακό Συμβούλιο και προβλέπεται να υιοθετηθεί και από το Περιφερειακό Συμβούλιο που θα εξετάσει τις δυνατότητες ανάπτυξης της Φθιώτιδας στα πλαίσια της Περιφέρειας ενόψει του 1992. Πάντως κατά τη γνώμη των μελετητών η απαλλαγή της Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης από τον διερχόμενο κυκλοφοριακό φόρτο θα υπεραρκούσε για να καλυφτούν οι τοπικές ανάγκες.

Ενας τελευταίος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπ' όψη είναι το γεγονός ότι η περιοχή μελέτης είναι κυνηγετική περιοχή και επειδή η πρόσβαση είναι εύκολη από τους δύο οδικούς άξονες που τη διασχίζουν (Π.Ε.Ο. Λαμίας - Βόλου και Ν.Ε.Ο. Αθηνών - Θεσσαλονίκης), συγκεντρώνει πληθώρα κυνηγών.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε βγαίνει σαν γενικότερο συμπέρασμα ότι ενώ λείπουν από την περιοχή οι εγκαταστάσεις εκείνες (βιομηχανικές, τουριστικές κ.λ.π.) που θα δημιουργούσαν τις αναγκαίες θέσεις απασχόλησης για τους κατοίκους στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα παραγωγής, ταυτόχρονα σχεδόν κάθε εγκατάσταση που υπάρχει αν δεν υπολειπεται (πολύ συχνή περίπτωση) είναι ύποπτη πρόκλησης περιβαλλοντικών προβλημάτων. Το ίδιο συμβαίνει με την οικιστική ανάπτυξη και τα έργα υποδομής τεχνικής και κοινωνικής. Η περιοχή δηλαδή δίνει μιά εικόνα παραμορφωμένης ανάπτυξης.

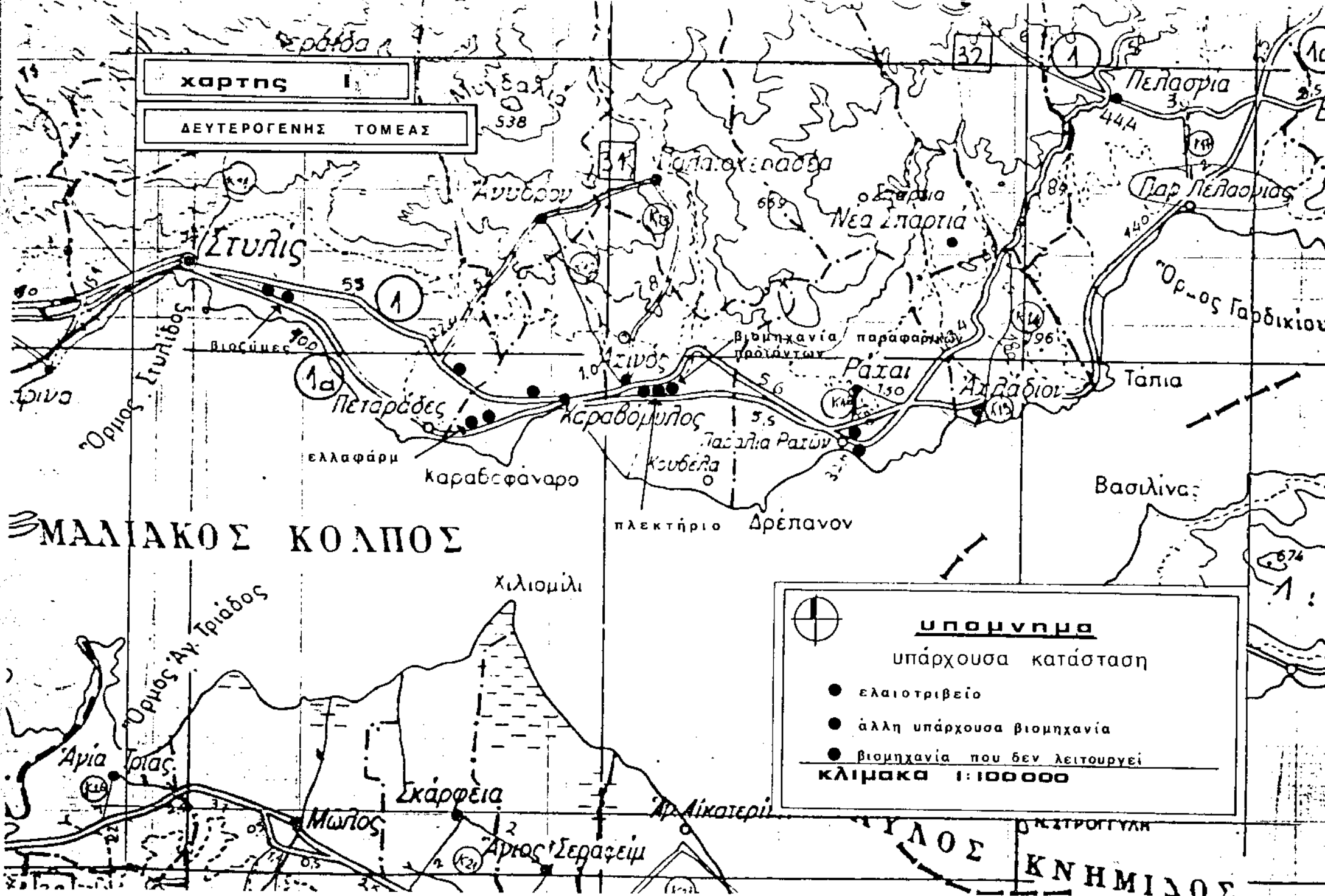
Έχει λείψει μέχρι τώρα η οικονομική δράση η προσαρμοσμένη στις πραγματικές ανάγκες (απασχόλησης, εισοδήματος κ.λ.π.) και στα ιδιόμορφα χαρακτηριστικά του τόπου (πολιτισμικά, κοινωνικά κ.λ.π.), έχει λείψει δηλαδή η σχεδιασμένη οικονομική δράση κάτω από κοινωνικό έλεγχο. Την έλλειψη αυτή είχαν σκοπό να καλύψουν τα πενταετή προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στο πλαίσιο του νέου θεσμού (1983) του "Δημοκρατικού προγραμματισμού" και την κάλυψαν εν μέρει. Όμως τα προγράμματα αυτά, όντας από τη φύση τους πολύ γενικά, δεν μπόρεσαν να καλύψουν τις ιδιαίτερες ανάγκες επιμέρους περιοχών. Παρουσιάζεται λοιπόν η ανάγκη επαναπροσδιορισμού τους και προσαρμογής τους σε μικρότερες κλίμακες. Πρέπει δε να συμπληρωθούν με διάφορες τομεακές ή άλλες μελέτες περισσότερο εξειδικευμένες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 : ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΘΕΣΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΟΧΛΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ελαιουργείο	ελευσίνα Στυλίδες	ελιές-λάδι	μικρός	εποχιακά	είναι από τα πιο σύγχρονα της περιοχής
Βιοδύμεα	- -	δύμεα-φυράματα	μέτριος	συνεχώς	δεν λειτουργεί σήμερα
Hellasarm	Πετραράδες	χειρικό φέρμα	υψηλός	- -	αξιολογηθεί μελλοντικά υψηλή απόδοση
ελαιουργείο	- -	ελιές-λάδι	μικρός	εποχιακά	δεν λειτουργεί σήμερα
- -	παλαιά εθνική οδός	- -	- -	- -	υπολειτουργεί
- -	Καροβόμυλοι	- -	- -	- -	μικρό δυναμείο
- -	Σαύτος	- -	- -	- -	- -
ωλεοκίβρι	- -	πλεξοειδή	- -	συνεχώς	δεν λειτουργεί σήμερα
Βιομηχανία παραγωγής αρτοποιιών	- -	παραγωγή αρτοποιιών	- -	- -	- -
ελαιουργείο	Ρόγες	ελιές-λάδι	- -	εποχιακά	συνεχώς λειτουργεί
- -	- -	- -	- -	- -	προβληματική λειτουργία

ΧΑΡΤΗΣ I

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
 υπάρχουσα κατάσταση

- ελαιοτριβείο
- άλλη υπάρχουσα βιομηχανία
- βιομηχανία που δεν λειτουργεί

κλίμακα 1:100000

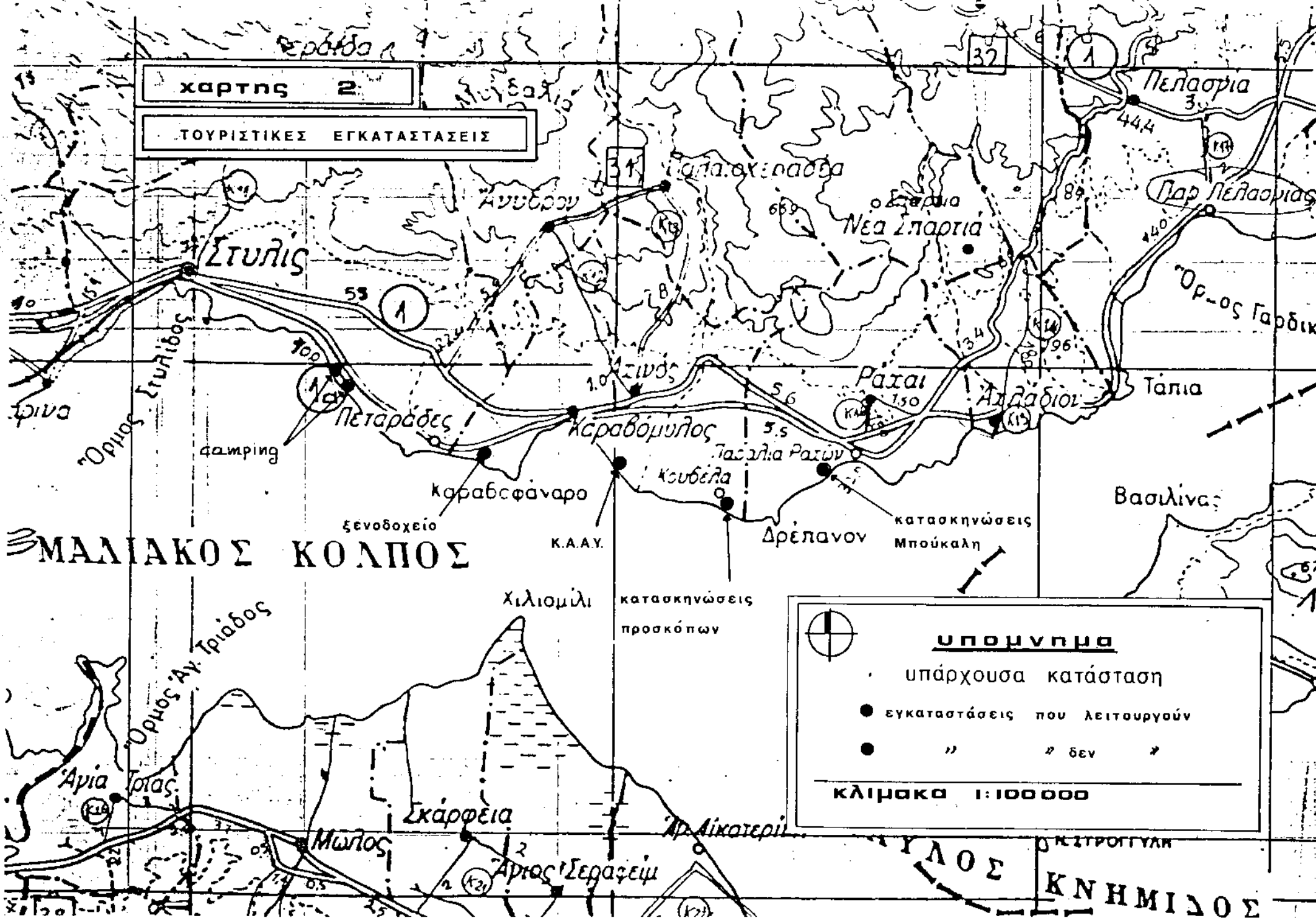
ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

χιλιόμετρο

ΚΝΗΜΙΔΟΣ

ΧΑΡΤΗΣ 2

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- υπάρχουσα κατάσταση
- εγκαταστάσεις που λειτουργούν
- " " " δεν "

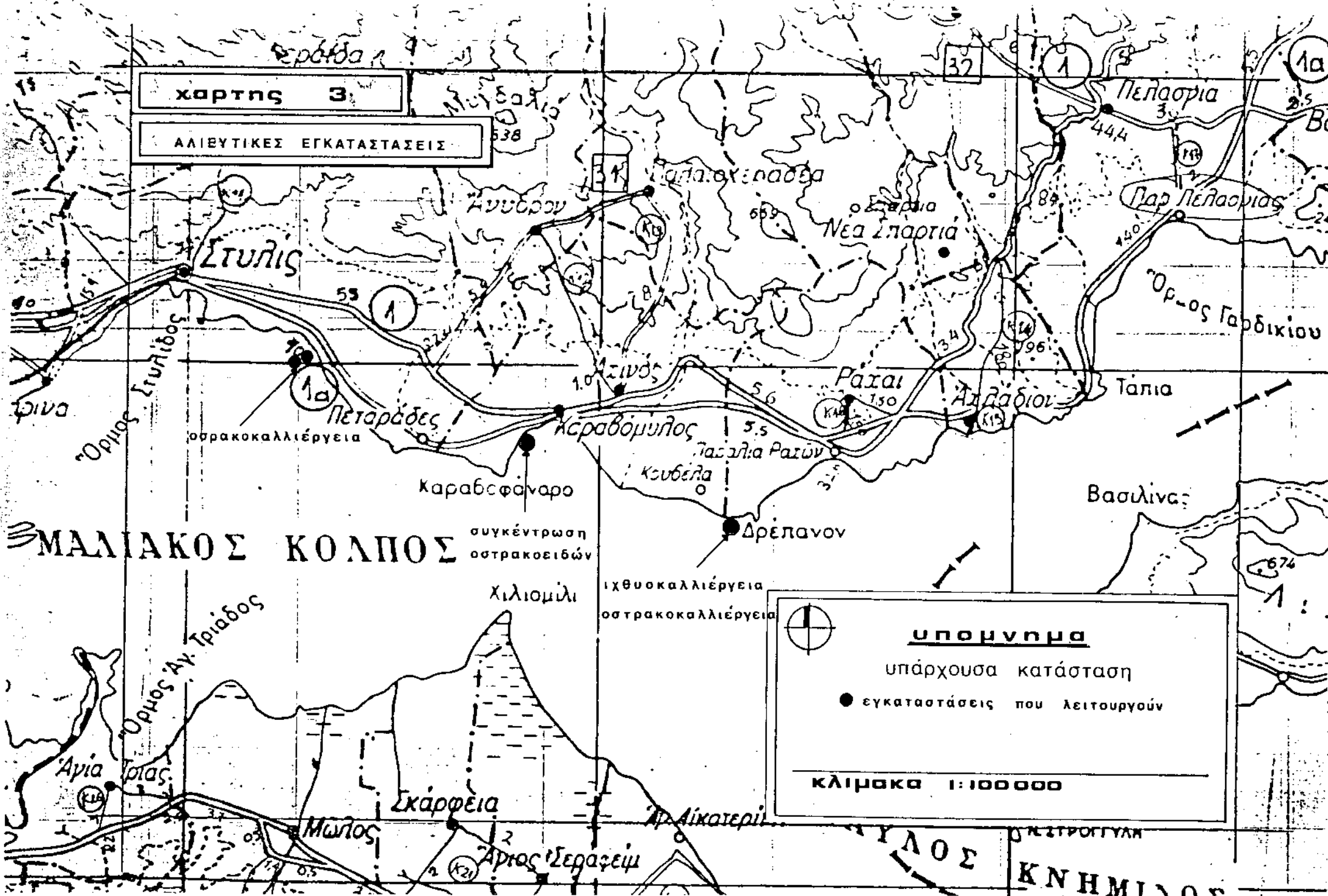
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100000

χιλιόμελι
κατασκηνώσεις
προσκόπων

ΚΝΗΜΙΔΟΣ

χάρτης 3

ΑΛΙΕΥΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

χιλιομίλι

υπομνημα

υπάρχουσα κατάσταση

● εγκαταστάσεις που λειτουργούν

κλίμακα 1:100000

Όριος Στυλίδος

Όριος Αγ. Τριάδος

Αγία Τριάς

Μωλος

Αγία Σερραφείμ

ΥΛΟΣ

ΚΝΗΜΙΝΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. Προτάσεις αξιοποίησης.

ΙΙ.1. Γενικά περί αξιοποίησης.

Σαν παράφραση του Αριστοτελικού "η πόλη πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να κάνει τους κατοίκους της να αισθάνονται ασφαλείς και ευτυχισμένοι" μπορεί να ειπωθεί ότι "ο χώρος πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να κάνει τους ανθρώπους που τον ζούν να αισθάνονται ασφαλείς και ευτυχισμένοι". Έτσι κάθε μορφή αξιοποίησης και ανάπτυξης του χώρου θα πρέπει να έχει σαν στόχο τη δημιουργία συνθηκών τέτοιων που ο πολίτης να δημιουργεί ελεύθερα, εφ'όσον του παρέχονται οι δυνατότητες, μέσα σ'ένα περιβάλλον που δεν καταστρέφεται για χάρη της εξέλιξης.

Στόχος λοιπόν και της μελέτης τούτης είναι μία εναλλακτική και πολύπλευρη ανάπτυξη της περιοχής που θα δημιουργεί προϋποθέσεις ζωής και δουλειάς για όλους τους κατοίκους και τους νέους κύρια. Μία ανάπτυξη όμως που δεν θα καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον, τα κτίσματα, την οικολογική ισορροπία ή την πολιτιστική ταυτότητα, όπου και στον βαθμό που αυτή υπάρχει. Θα γίνει προσπάθεια για τη δημιουργία ενός πλαισίου, μίας διαδικασίας σχεδιασμού περισσότερο και όχι μίας μονοσήμαντης λύσης για άμεση εφαρμογή.

Επειδή όπως αναφέρθηκε η κύρια απασχόληση και ο κύριος πόρος ζωής των ντόπιων κατοίκων είναι η καλλιέργεια της ελιάς, κάθε είδους αξιοποίηση της περιοχής θα πρέπει να είναι τέτοια που να μην επηρεάσει αρνητικά τον βασικό αυτό παραγωγικό τομέα. Θα προσπαθήσουμε λοιπόν να προωθήσουμε ένα πλέγμα παραγωγικών δραστηριοτήτων που θα στηρίξουν και θα εξισορροπούν την κύρια αυτή παραγωγή.

Δεν θα έπρεπε ωστόσο να θεωρήσουμε τη περιοχή αναπτυξιακά αυτόνομη και αποκομμένη από την ευρύτερη περιφέρεια του νομού Φθιώτιδας αλλά να δούμε την ανάπτυξή της σαν μέρος της γενικότερης αναπτυξιακής διαδικασίας της περιφέρειας.

Θα γίνει προσπάθεια οι προτάσεις μας να εμπεριέχουν ένα σημαντικό βαθμό προσαρμοστικότητας και συνέχειας, δύο ποιοτικά χαρακτηριστικά απαραίτητα ενός χώρου. Να είναι δηλαδή μία επέμβαση - καταλύτης που θα συμβάλλει περισσότερο στη μικροεξέλιξη και ολοκλήρωση των ήδη αναπτυσσομένων τμημάτων της περιοχής παρά στη διατύπωση νέων αφηρημένων μοντέλων ανάπτυξης.

ΙΙ.2. Πρωτογενής Τομέας (Γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία).

Ο πρωτογενής τομέας είναι ο κύριος παραγωγικός τομέας για την περιοχή εφ'όσον απασχολεί το 80% περίπου των κατοίκων της. Κυριώτερα προϊόντα είναι το λάδι και οι βρώσιμες ελιές. Αυτή τη στιγμή υπάρχει κάποιο μικρό πρόβλημα όσο αφορά:

- α) τη μικρή ανά νοικοκυριό και πολυτεμαχισμένη γεωργική γή.
- β) την μερική έλλειψη αποθηκευτικών χώρων και σύγχρονων συσκευαστηρίων
- γ) την κακή κατάσταση των αγροτικών δρόμων.

Ένα πρόσθετο, παροδικό κατά την γνώμη μας πρόβλημα, παρουσιάστηκε από τις κακές καιρικές συνθήκες του Μάρτη του 1987 όταν ξεράθηκε ένα μεγάλο ποσοστό από τα ελαιόδενδρα της περιοχής με δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις για τους παραγωγούς.

Σύμφωνα με τα αναπτυξιακά προγράμματα τόσο της Νομαρχίας Φθιώτιδας όσο και της Ε.Ο.Κ. υπάρχει η δυνατότητα αύξησης της παραγωγής με τη κατασκευή μικρών αρδευτικών έργων. Ακόμη προτείνεται η αντικατάσταση ενός μέρους της ελαιοπαραγωγής με άλλες περισσότερο προσοδοφόρες καλλιέργειες (αβοκάντο, ακτινίδια κ.λ.π.). Η γνώμη μας είναι ότι πριν από οποιαδήποτε αλλαγή του είδους των καλλιεργειών θα πρέπει να ελέγχονται από συστηματική διεπιστημονική μελέτη οι δυνατότητες της περιοχής όσο αφορά τις αποδόσεις μίας νέας καλλιέργειας και οι προοπτικές διάθεσης της παραγωγής μεσο - μακροπρόθεσμα. Η ελιά και το λάδι έχουν αποδείξει την αξία τους, σαν παράγοντες διατροφής, από χιλιετίες και οπωσδήποτε ο κάθε καταναλωτής είναι, στην αρχή τουλάχιστον, πάντα επιφυλακτικός σε οποιαδήποτε αλλαγή του είδους της διατροφής του.

Κατά τη γνώμη μας, θα πρέπει το ερευνητικό ίδρυμα εφαρμοσμένης γεωργοκτηνοτροφικής έρευνας, που πρότεινε το Νομαρχιακό Συμβούλιο Φθιώτιδας, να συνδυάσει το μοντέλο ανάπτυξης του Νομού, με τεχνικοοικονομικές μελέτες νέων καλλιεργειών.

Ένας τομέας που επιδέχεται μεγάλο βαθμό βελτίωσης είναι η αλιεία. Ο Μαλιακός κόλπος αποτελεί μαζί με τον Βόρειο Ευβοϊκό κόλπο ένα φυσικό ιχθυοτροφείο, αλλά το αλιευτικό δυναμικό του έχει μειωθεί και μερικά είδη τείνουν να εξαφανιστούν εξαιτίας της ρύπανσης από βιομηχανικά απόβλητα και λύματα καθώς και από την ανεξέλεγκτη ποσότητα φυτοφαρμάκων που καταλήγουν σ' αυτόν κύρια από την κοιλάδα του Σπερχειού. Ακόμα, σε ωρισμένες περιοχές, ο ευτροφισμός που παρατηρείται είναι ένας πρόσθετος παράγοντας υποβάθμισης της ποιότητας του οικοσυστήματος του Μαλιακού.

Από το Περιφερειακό συμβούλιο έχουν γίνει εισηγήσεις που αφορούν:

- α) Στη σύνταξη υδροβιολογικής μελέτης του θαλάσσιου χώρου από αρμόδια ιδρύματα για την έρευνα και την ορθολογική εκμετάλλευση των αλιευτικών αποθεμάτων.
- β) Στην παροχή τεχνικοεπιστημονικής βοήθειας στους αλιείς της περιοχής από τη Διεύθυνση αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας.
- γ) Στην εκτέλεση έργων υποδομής (αλιευτικά καταφύγια, ιχθυόσκαλες κ.λ.π.)
- δ) Στην προώθηση της ιχθυοκαλλιέργειας.

Κατά την γνώμη των μελετητών η υδροβιολογική μελέτη θα πρέπει να συμπληρωθεί με παράλληλες μελέτες όσο αφορά την

ικανότητα του Μαλιακού να δέχεται την επιφανειακή απόπλυση ρυπαντών από τις γύρω εδαφικές εκτάσεις καθώς και την ποιότητά τους και τη μεταβολή τους στα προσεχή χρόνια. Θα ήταν παράλογο να προωθείται η ενίσχυση της ιχθυοκαλλιέργειας σε περιοχές όπου υπάρχει πιθανότητα αύξησης του ευτροφισμού της θάλασσας από την υπερβολική χρήση άζωτούχων λιπασμάτων για την κάλυψη των αναγκών κάποιας νέας καλλιέργειας. Και επειδή τα προγράμματα της Ε.Ο.Κ προωθούν τις βελτιωμένες καλλιέργειες νέων ποικιλιών οποιαδήποτε μελέτη για τον Μαλιακό, που δεν θα παίρνει υπ' όψη της τέτοιες πιθανές αλλαγές, θα είναι από το ξεκίνημά της ελλειπής.

Για όλα τα παραπάνω πρέπει σε πρώτη φάση να παρθούν άμεσα αντιρρυπαντικά μέτρα για τον κλειστό Μαλιακό κόλπο, που από πρώτη άποψη είναι ιδιαίτερα κατάλληλος για τη δημιουργία οστρακοτροφείων και ιχθυοτροφείων. Ήδη στη περιοχή λειτουργούν τρεις εγκαταστάσεις ιχθυο-οστρακοκαλλιέργειας και μία ιχθυόσκαλα στη Στυλίδα. Η αναγκαία όμως υποδομή για την αλιεία είναι ανεπαρκής και καθόλου σύγχρονη όσο αφορά τα μέσα και την τεχνολογία της. Ακόμα παρ' όλο που εκκρεμούν πολλές αιτήσεις για ίδρυση μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας στη περιοχή, θεωρούμε απαραίτητη μία ολοκληρωμένη μελέτη, σχετικά με τις δυνατότητες του Μαλιακού κόλπου, να δεχτεί ανταποδοτικά τέτοιου είδους δραστηριότητες. Θα ήταν επίσης σκόπιμη η κατασκευή αλιευτικών καταφυγίων και συγκεκριμένα στην Παραλία Ράχων όπου η ανάγκη ελλιμενισμού σκαφών είναι ήδη προφανής.

Το λιμάνι της Στυλίδας, εμπορευματικό, για εξαγωγή γεωργικών κυρίως προϊόντων μεταποιημένων και μη, και μεταλλευμάτων, εξυπηρετεί την περιοχή. Είναι όμως απαραίτητο να γίνουν έργα που θα επιτρέπουν την προσέγγιση σε μεγαλύτερα πλοία (εκβάθυνση, επέκταση) και τά έργα αυτά έχουν ήδη ενταχθεί στο πενταετές πρόγραμμα ανάπτυξης του Νομού Φθιώτιδας.

Ίσως ο πρωτογενής τομέας να μπορεί να βελτιωθεί περισσότερο με μέτρα που εμείς σαν τεχνικοί δεν μπορούμε να ξέρουμε, είναι άλλωστε έξω από την αρμοδιότητά μας να προτείνουμε. Εκείνο που μπορούμε να πούμε, σαν απλοί παρατηρητές αυτή τη φορά, είναι η ανάγκη αναδιοργάνωσης της γεωργίας και της αλιείας στη περιοχή και η προσαρμογή τους στις σύγχρονες ανάγκες του τόπου και στις απαιτήσεις των καιρών.

II.3. Δευτερογενής τομέας (βιομηχανία, βιοτεχνία).

Το μεγαλύτερο μέρος του δευτερογενούς τομέα είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη γεωργική παραγωγή (ελαιοτριβεία, συσκευαστήρια, γεωργικά φάρμακα κ.λ.π.).

Εκείνο που είναι άμεσα αντιληπτό στη περιοχή είναι η ανάγκη εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων καθώς επίσης και η διερεύνηση της δυνατότητας για πιθανή συγκέντρωση όμοιων μονά-

δων με σκοπό τον καλύτερο και αποδοτικότερο έλεγχο της ποιότητας των προϊόντων.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτεί το θέμα της διάθεσης των βιομηχανικών αποβλήτων και των λυμάτων των εγκαταστάσεων, έτσι που να μη δημιουργούνται πρόσθετα προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της θαλάσσιας ζωής.

Σε πρώτη φάση και πριν από οποιαδήποτε παραπέρα αναπτυξιακή δραστηριότητα στο δευτερογενή τομέα παραγωγής, προτείνουμε μιά διεπιστημονική οικολογική - περιβαλλοντική μελέτη με παράλληλη ερευνητική - πειραματική εργασία που θα καθορίσει, με αυστηρά πλαίσια, την αντοχή του περιβάλλοντος στις επιπτώσεις από την εγκατάσταση βιομηχανικών - βιοτεχνικών μονάδων στην περιοχή. Έτσι θα αποκλειστούν, από την αρχή, συγκεκριμένες δραστηριότητες του δευτερογενή τομέα που θα μπορούσαν να δράσουν ανασταλτικά στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα, τόσο βασικού για την περιοχή.

Μιά δραστηριότητα που θα μπορούσε να οργανωθεί, χωρίς σημαντικά προβλήματα αλληλεπίδρασης με άλλους τομείς είναι η βιοτεχνική παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων και η παράλληλη έκθεσή τους και διάθεσή τους μέσω των Ο.Τ.Α. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει έναν πρόσθετο κοινοτικό πόρο ενώ παράλληλα θα διοχετεύονταν δημιουργικά το ταλέντο των ντόπιων κατοίκων

II.4. Τριτογενής τομέας (παροχή υπηρεσιών)

II.4.1. Τουριστική ανάπτυξη

Αναγκαία για την γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής είναι η τουριστική αξιοποίηση των παραλίων της.

Αν και από το πενταετές πρόγραμμα ανάπτυξης 1983-1987 του νομού Φθιώτιδας προβλέπονταν η αύξηση της τουριστικής - παραθεριστικής δραστηριότητας, λείπουν ακόμη από την περιοχή οι εγκαταστάσεις εκείνες και η υποδομή γενικότερα που θα στήριζαν και θα προωθούσαν τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Ο τουρισμός θα μπορούσε να αποτελέσει έναν δεύτερο εξίσου σημαντικό οικονομικό πόρο για τους κατοίκους της περιοχής, με την προσφορά εργασίας σε νέους κυρίως ανθρώπους που υποαπασχολούνται σε εποχιακές εργασίες.

Στην περιοχή μελέτης όλες οι τουριστικές εγκαταστάσεις είναι ιδιωτικές. Υπάρχουν ωστόσο οι δυνατότητες για οργάνωση τουριστικών εγκαταστάσεων από τους Ο.Τ.Α και έχουν ήδη γίνει σχετικές προτάσεις, συγκεκριμένα από το Δήμο Στυλίδας για την πλάζ του Αγ. Ιωάννη και από τις κοινότητες Ράχων και Καραβόμυλου.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις είναι από τις σχετικά ευκολότερες επιχειρήσεις που μπορούν να αναλάβουν οι Ο.Τ.Α. Με κύριο προσανατολισμό τις μικρές κλίμακας δραστηριότητες,

μπορούν να δημιουργηθούν από τους Ο.Τ.Α ή από συνδέσμους τους, κατασκηνωτικά κέντρα (campings), ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, οργανωμένες πλάζ, μαρίνες.

Μιά παράλληλη μικρή υποδομή σε επιλεγμένες θέσεις (νερό, ενέργεια, επικοινωνία, δέσιμο πλοίων κ.λ.π.), θα συνέβαλε σημαντικά στη παράταση του χρόνου παραμονής των τουριστών στην περιοχή.

Ακόμα οι Ο.Τ.Α. μπορούν να αναλάβουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες για τη ευρύτερη τουριστική αξιοποίηση της περιοχής τους με ξενοδοχεία, bangalows και άλλες παρόμοιες, υψηλής ποιότητας, τουριστικές εγκαταστάσεις. Οι μελετητές δεν είχαν τη δυνατότητα να ελέγξουν το κατά πόσο τέτοιες, υψηλής ποιότητας, εγκαταστάσεις θα είχαν την απαραίτητη πληρότητα, από άποψη πελατών, για να αποσβέσουν τα κεφάλαια ίδρυσης και λειτουργίας τους. Εξακολουθούν όμως να είναι μία ενδιαφέρουσα προοπτική ιδιαίτερα αν συνδυαστούν με την ανάπτυξη τοπικών πόρων (βιοτεχνία παραδοσιακών προϊόντων, εκθετήριο, τουριστικά περίπτερα, αξιοποίηση του αρχαιολογικού χώρου του Αχινού κ.λ.π.).

Ειδικότερα στην κοινότητα του Αχινού φαίνεται να υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για το είδος της αξιοποίησης που αναφέρεται στη προηγούμενη παράγραφο. Ο συνδυασμός της ύπαρξης σημαντικού αρχαιολογικού χώρου με το γεγονός ότι ο οικισμός δεν είναι καθαρά παραλιακός ευνοεί την εγκατάσταση και λειτουργία μικρών μονάδων τουριστικής εκμετάλλευσης υψηλής ποιότητας και μάλιστα όχι μόνο εποχιακής λειτουργίας. Όλα αυτά βέβαια σε συνδυασμό με την πολιτιστική ανάπτυξη της κοινότητας, όπως διεξοδικά περιγράφεται στο παρακάτω κεφάλαιο, για την πολιτιστική ανάπτυξη.

Από τους άλλους οικισμούς της περιοχής εκείνοι που έχουν τις καλύτερες δυνατότητες για παραπέρα τουριστική ανάπτυξη, είναι ο Καραβόμυλος και η Παραλία Ράχεων, που παρουσιάζουν ήδη μία σχετική τουριστική κίνηση τους θερινούς μήνες.

Συγκεκριμένα στη παραλία του Καραβόμυλου υπάρχουν κοινοτικές εκτάσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εγκατάσταση κατασκηνωτικών κέντρων (campings) και με μικρά σχετικά έξοδα να οργανωθούν, είτε σαν κοινοτικές, είτε σαν ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σε συνδυασμό με αυτά θα λειτουργούν, σ'όλη τη διάρκεια της ημέρας κέντρα αναψυχής (ψαροταβέρνες, cafeterias, pubs κ.λ.π.) που θα προσφέρουν εργασία σ'ένα σημαντικό αριθμό νέων της περιοχής και θα συμβάλλουν στην αύξηση του κοινοτικού και του ιδιωτικού εισοδήματος.

Μέσα στο χωριό τα ενοικιαζόμενα δωμάτια σε σπίτια των ντόπιων κατοίκων θα είναι μία πρόσθετη προσφορά στέγης στους παραθεριστές του καλοκαιριού.

Από πρώτη άποψη οι παραπάνω δραστηριότητες φαίνεται ότι θα δρουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Στη πραγματικότητα όμως ενώ τα campings απευθύνονται σε νέους κύρια με λίγες ανάγκες

και χωρίς μεγάλες απαιτήσεις από το χώρο διαβίωσής τους, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια χρησιμοποιούνται από οικογένειες συνήθως που τα ενοικιάζουν για μεγάλα σχετικά χρονικά διαστήματα (μήνα) και που έχουν αυξημένες απαιτήσεις διαβίωσης.

Στην παραλία Ράχεων τα πράγματα θα ήταν ίσως λίγο πιο ευνοϊκά μιά και η τουριστική κίνηση υπάρχει ήδη εδώ από μόνη της και γίνεται κάθε χρόνο και μεγαλύτερη. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης μιά και οι συνθήκες διαμονής των τουριστών δεν είναι ικανοποιητικές. Στην ανάλυση που έγινε στο Ι Μέρος φάνηκαν τα προβλήματα και αναφέρθηκαν οι προθέσεις της κοινότητας για τη λύση τους.

Σαν κυριώτερα μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών παραμονής των παραθεριστών και την ενίσχυση της τουριστικής κίνησης στον οικισμό αναφέρουμε τα εξής:

1. Βελτίωση του εσωτερικού οδικού δικτύου του συνοικισμού της Παραλίας Ράχεων τόσο στην ανατολική ακτή όσο και στη δυτική μέχρι το ακρωτήριο Δρέπανο.
2. Διαμόρφωση, παράλληλα του παραλιακού δρόμου με καθιστικά στάσεις, σκιές, εξέδρες στη θάλασσα, δεντροφύτευση, ειδικό φωτισμό και υλικά.
3. Κατασκευή προβλήτας και μικρού καταφύγιου για δέσιμο μικρών πλοίων και τη προφύλαξή τους από τις άσχημες καιρικές συνθήκες.
4. Ενίσχυση και βελτίωση των κέντρων αναψυχής που βρίσκονται στην ανατολική, κυρίως, πλευρά της παραλίας, πιθανή επέκτασή τους και στη δυτική ακτή όταν ο χώρος διαμορφωθεί κατάλληλα, από άποψη υποδομής.

Όλα τα παραπάνω βέβαια χρειάζονται, το καθένα, ιδιαίτερη μελέτη σκοπιμότητας για να διερευνηθούν οι συνέπειες και οι τυχόν ειδικές αρνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή τους.

Οι υπόλοιποι παραλιακοί οικισμοί είναι κύρια παραθεριστικοί με τη μορφή της 2ης κατοικίας. Αυτό σημαίνει ότι όλη τους τη ζωή περιορίζεται στους λίγους μήνες του καλοκαιριού ενώ το υπόλοιπο χρονικό διάστημα παραμένουν "νεκρές πολιτείες".

Όπως φάνηκε και από την ανάλυση η υποδομή των οικισμών αυτών είναι ελλειματική. Για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής προτείνουμε:

1. Την επέκταση του οδικού δικτύου και του δικτύου ύδρευσης τουλάχιστο μέσα στα όρια των οικισμών όπως καθορίστηκαν αυτά με πρόσφατες αποφάσεις του Νομάρχη Φθιώτιδας. Έτσι θα αποτραπεί το φαινόμενο να γίνονται οι εργασίες υποδομής εκ των υστέρων, μετά δηλαδή από τον εποικισμό κάθε συγκεκριμένης περιοχής, γεγονός που δημιουργεί πολλές τεχνικές δυσκολίες στην κατασκευή της, και φυσικά έχει και αυξημένο κόστος. Τα υπόλοιπα δίκτυα (ΟΤΕ, ΔΕΗ) δεν παρουσιάζουν πρόβλημα επέκτασης. Πάντως κατά τη γνώμη των μελετητών θα έπρεπε και αυτά τα δίκτυα να μετατραπούν από

εναέρια σε υπόγεια και να γίνονται ταυτόχρονα με τα υπόλοιπα. Θα αποφευχθεί έτσι η πολλαπλή και σε άτακτο χρόνο

εκακαφή των δρόμων από τα διάφορα συνεργεία, φαινόμενο ιδιαίτερα γνώριμο στο περιβάλλον των πόλεών μας. Παράλληλα η υπόγεια εγκατάστασή τους θα βελτιώσει το αισθητικό πρόβλημα που δημιουργείται τελικά από τη πληθώρα των εναέριων καλωδιώσεων.

2. Τη διαμόρφωση γενικότερα των παραλιών των οικισμών της περιοχής με εύκολες, οικονομικές και κατάλληλες κατασκευές όπως:
 - α. Μικρά καθιστικά
 - β. Δημοτικός φωτισμός όπου κρίνεται αναγκαίος
 - γ. Ντούς και μικρές καμπίνες
 - δ. Αποχωρητήρια
3. Επέκταση και ποιοτική βελτίωση των κοινόχρηστων ελεύθερων χώρων που υπάρχουν με:
 - α. Φύτευση
 - β. Κρασπέδωση
 - γ. Πιθανή πλακόστρωση
4. Πρόβλεψη για δημιουργία νέων ελεύθερων χώρων σε οικιστικά αναπτυσσόμενες περιοχές με πρωτοβουλία των Ο.Τ.Α.

Γενικότερα για την ευρύτερη περιοχή μελέτης έξω από τους οικισμούς προτείνουμε:

1. Βελτίωση των προσπελάσεων από την Ν.Ε.Ο. προς τους επιμέρους οικισμούς με:
 - α. Κατασκευή κόμβων (ισόπεδων ή ανισόπεδων ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες).
 - β. Απαγόρευση εισόδου και εξόδου από και προς την Ν.Ε.Ο Αθηνών - Θεσσαλονίκης σε θέσεις όπου υπάρχει κίνδυνος ατυχημάτων, όπως στους οικισμούς Πανόραμα και Μελλισια, ακόμα και με τη τοποθέτηση ειδικού προστατευτικού κιγκλιδώματος.
2. Λήψη μέτρων για την προστασία των ακτών και της θάλασσας από ρύπανση και μόλυνση όπως:
 - α. Λύση του αποχετευτικού προβλήματος με την επιβολή κατασκευής βόθρων στεγανών και τον αυστηρό έλεγχο από τους Ο.Τ.Α. για την εφαρμογή του μέτρου.
 - β. Παράλληλα με το προηγούμενο πρέπει να προβλεφτεί κατάλληλος χώρος για τη διάθεση των βοθρολυμάτων είτε με κατασκευή εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού, είτε με πρόβλεψη για χρήση του βιολογικού καθαρισμού κάποιου κοντινού αστικού κέντρου σαν ενδιάμεσου αποδέκτη.
 - γ. Προώθηση των μελετών για τη κατασκευή αποχετευτικών δικτύων και βιολογικού καθαρισμού σε μεγάλους οικισμούς (Ράχες). Παράλληλα χρειάζεται να ενεργοποιηθεί η απόφαση 19649/79 "Περί διαθέσεως υγρών βιομηχανικών αποβλήτων και λυμάτων στο Βόρειο και Νότιο Ευβοϊκό κόλπο καθώς και στους αντίστοιχους κόλπους Μαλιακό και Πεταλίων".
 - δ. Κατασκευή και σωστή λειτουργία βιολογικού καθαρισμού ή άλλου είδους εγκαταστάσεων, σε βιομηχανικές και ξε-

νοδοχειακές μονάδες, κατάλληλων για τη σωστή αδρανοποίηση των λυμάτων και των βιομηχανικών αποβλήτων.

ε. Συνεργασία των Ο.Τ.Α. της περιοχής για κοινή αντιμετώπιση του προβλήματος της συλλογής - μεταφοράς - απόθεσης των σκουπιδιών από τους οικισμούς και τις ακτές. Το πρόβλημα θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από την αρχή του με τη σύνταξη μελέτης για την εξεύρεση ή τη διαμόρφωση κατάλληλης θέσης για τη χωματερή. Οι πρόχειρες λύσεις της απόρριψης των σκουπιδιών σε ρέματα είναι άχρηστες για την περιοχή γιατί τα ρέματα ξαναστέλνουν τα σκουπίδια στις ακτές.

3. Ενίσχυση των κοινοτήτων με υπηρεσίες άμεσης ανάγκης όπως ιατρείο, αστυνομία κ.λ.π.

Συμπερασματικά θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι η όλη προσπάθεια τουριστικής αξιοποίησης και ανάπτυξης της περιοχής, θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από συνεχή και αυστηρό έλεγχο της τοπικής αυτοδιοίκησης, έτσι που οι παρεμβάσεις που θα γίνουν να αποτρέψουν μία πιθανά αλόγιστη τουριστική ανάπτυξη που θα οδηγούσε στην υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, της φυσιογνωμίας και της ταυτότητας του χώρου (και υπάρχουν τέτοιες εμπειρίες από άλλες ελληνικές περιοχές).

Εναν πρόσθετο κίνδυνο που εγκυμονεί η ανεξέλεγκτη ενίσχυση του τουρισμού είναι η μείωση ή και η σταδιακή εγκατάλειψη της κύριας καλλιέργειας, της ελιάς (κάτι που προωθείται έμμεσα από γενικότερα ευρωπαϊκά γεωργικά προγράμματα, με τη διαφορά όμως ότι προτείνεται παράλληλα η αντικατάστασή της από άλλες καλλιέργειες, πιο προσοδοφόρες για το γεωργικό εισόδημα και τη χώρα). Δεν θα θέλαμε με κανένα τρόπο και στο όνομα οποιαδήποτε ανάπτυξης να μετατραπεί η περιοχή σε "περιοχή γκαρσονιών".

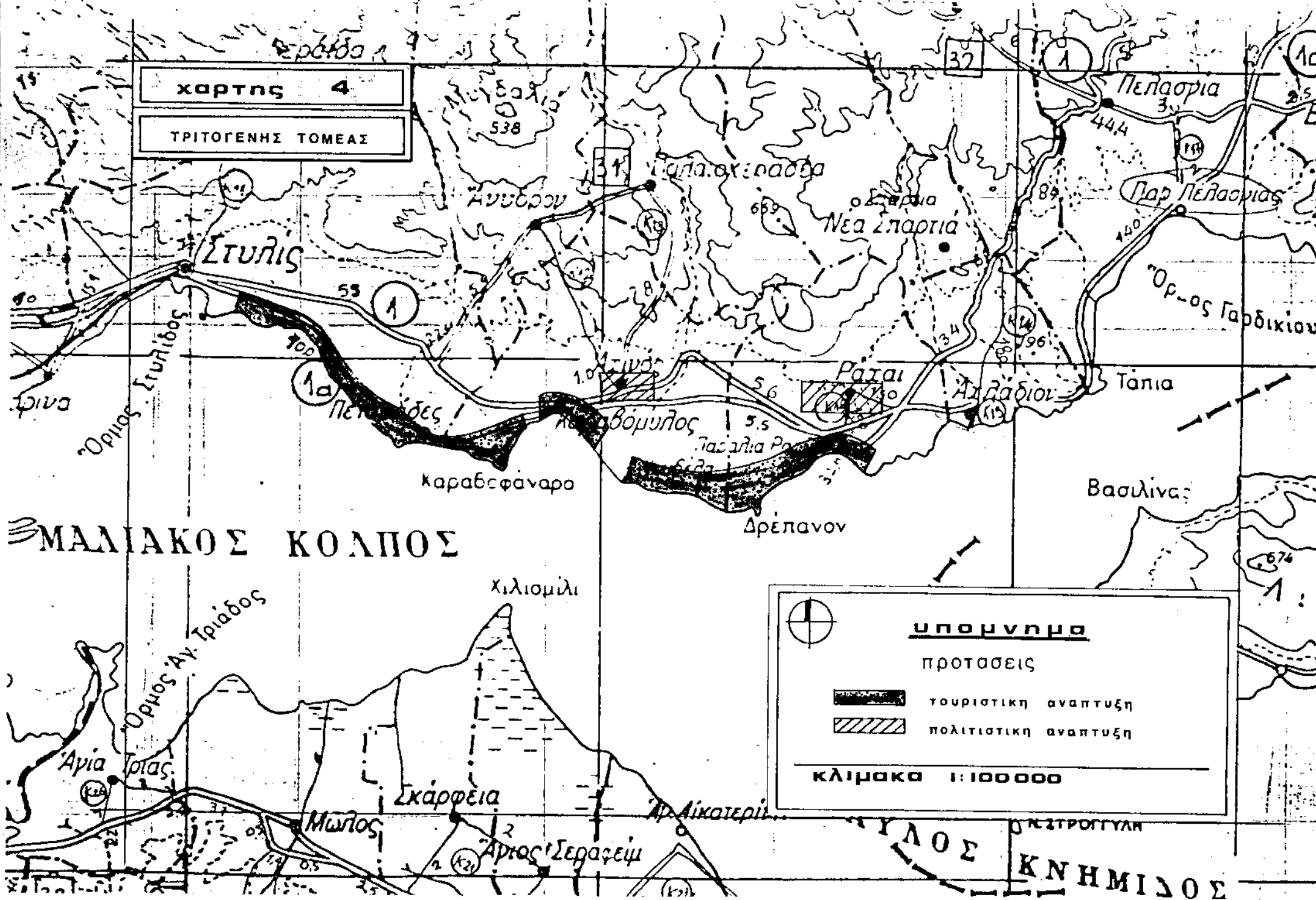
Το δεύτερο πράγμα που χρειάζεται προσοχή στην εφαρμογή των μέτρων που προτάθηκαν είναι η προετοιμασία και η ολοκλήρωση της υποδομής που θα εξυπηρετήσει τις ανάγκες του αναπτυσσόμενου τουρισμού με τέτοιο τρόπο ώστε να μην παρεμποδίζεται η αγροτική δραστηριότητα που είναι ήδη σημαντική και κυρίαρχη στην περιοχή.

Τέλος θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η εφαρμογή κάθε μέτρου σχετικού τόσο με την τουριστική όσο και με την γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής, απαιτεί όχι μόνο καλή θέληση και πρόθεση των αρμόδιων φορέων, αλλά, και ίσως το σημαντικότερο και ενίσχυση των Ο.Τ.Α. (οικονομική και συμβουλευτική με Συμβούλους Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης) έτσι που να μπορέσουν από μόνοι τους να αναλάβουν τα αναπτυξιακά έργα της περιοχής τους, σε συνεργασία πάντα με τους κατοίκους και τους άμεσα θιγόμενους από αυτά.

II.4.2. Πολιτιστική ανάπτυξη.

χάρτης 4

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

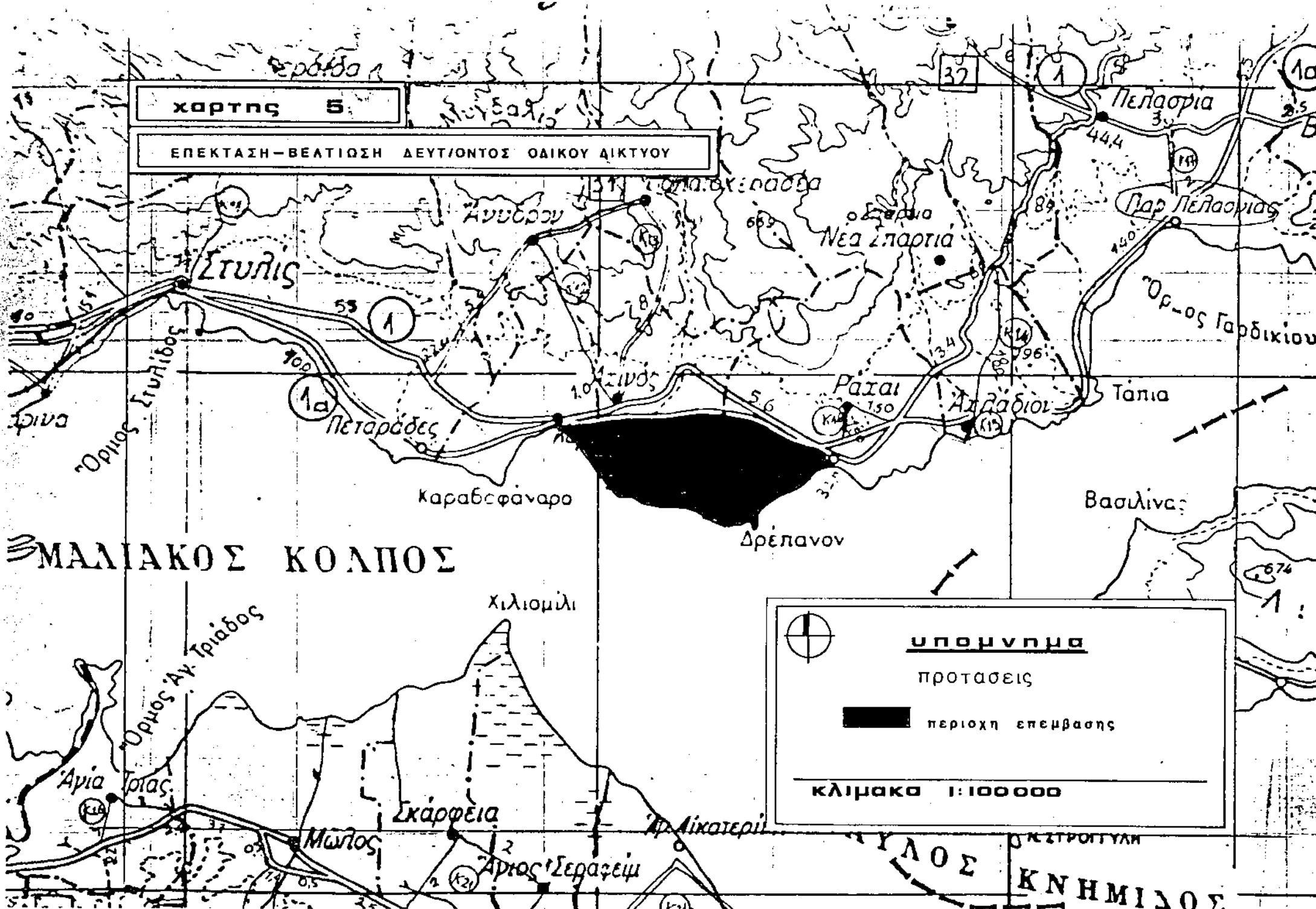
χιλιόμετρα

υπορνημα
 πρωτασεις
 τουριστική αναπτυξη
 πολιτιστική αναπτυξη
 κλίμακα 1:100000

ΥΛΟΣ ΚΝΗΜΙΔΟΣ

χάρτης 5

ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΤΟΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

χιλιόμετρα

κλίμακα 1:100000

ΚΝΗΜΙΔΟΣ

Η πολιτιστική ανάπτυξη δεν θα έπρεπε να θεωρείται μία πολυτέλεια που θα μπορούσε να λείπει από τις κοινωνίες μας

με τη δικαιολογία ότι μας λείπουν άλλες "βασικότερες ανάγκες".

Διαπιστώνεται, καθημερινά όλο και πιο έντονα, η σχέση της με τις συνθήκες της γενικότερης ανάπτυξης μίας περιοχής, οικονομικής και κοινωνικής. Συμβάλλει στη γενικότερη ενεργοποίηση του πληθυσμού, στην ουσιαστικότερη συμμετοχή του στις δραστηριότητες της περιοχής του και βελτιώνει τις ανθρώπινες επικοινωνιακές σχέσεις της καθημερινής ζωής μας. Σε αντιπαράθεση δε με τον σύγχρονο τρόπο ζωής και ανάπτυξης των πόλεων που τείνει να πλατύνει την κοινωνική αποξένωση, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις μπορούν να έχουν περιεχόμενο και μορφή που να προωθούν την επικοινωνία, την εκτόνωση και την κοινωνική συνοχή των πολιτών.

Πιστεύουμε ότι μία πολιτιστική αναβάθμιση στην περιοχή μελέτης θα δημιουργήσει νέους ορίζοντες στη σκέψη και στις σχέσεις, ενδο και εξωκοινοτικές, των κατοίκων.

Αναφερόμαστε σε πολιτιστικές εκδηλώσεις επιπέδου γειτονιάς που θα οργανωθούν και θα προωθηθούν είτε από την τοπική αυτοδιοίκηση, είτε από τους πολιτιστικούς συλλόγους της κάθε κοινότητας, είτε ακόμη και από ομάδες κατοίκων με έντονο ενδιαφέρον για τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Η οργάνωση μίας μικρής κοινοτικής βιβλιοθήκης, ή ακόμα καλύτερα μίας κινητής βιβλιοθήκης από έναν Σύνδεσμο κοινοτήτων, κινηματογραφικές προβολές ή θεατρικές παραστάσεις, συγκέντρωση και έκθεση κάποιου λαογραφικού υλικού, διαλέξεις σχετικές με την τέχνη ή τη μουσική είναι μερικές από τις δραστηριότητες που μπορούν να αναλάβουν οι παραπάνω φορείς. Η δυνατότητα συνεργασίας των Ο.Τ.Α. με τη Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης της Φθιώτιδας ανοίγει καινούριους ορίζοντες για την πραγματοποίηση τέτοιων δραστηριοτήτων.

Από την οικονομική πλευρά η οργάνωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων δεν είναι απαραίτητα πολυδάπανη. Προβολές και παραστάσεις μπορούν να γίνονται σε χώρους καθημερινών συγκεντρώσεων με πρόχειρα μέσα και άτυπο τρόπο. Στη μικρή πλατεία, στη παιδική χαρά, στο στέκι της γειτονιάς, στο καφενεύρο ενδεχόμενα, ακόμα και στην ύπαιθρο έξω από τα όρια της κοινότητας, η διοργάνωση απλών παραστάσεων Καραγκιόζη, κουκλοθέατρου ή ταινιών προσιτών στο πλατύ κοινό, θα μπορούσε να συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση της κίνησης στο άμεσο περιβάλλον των κατοίκων. Τα σχολικά κτίρια μπορούν να αξιοποιηθούν στις περιόδους των διακοπών για να στεγάσουν πολλές μορφές τέτοιων εκδηλώσεων.

Στις μεγαλύτερες κοινότητες όπως είναι ο Άχινός και οι Ράχες θα μπορούσαν να οργανωθούν μικρά κέντρα νεότητας ή υποτυπώδη πνευματικά κέντρα, σε κτίρια της κοινότητας για τη διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα απευθύνονταν σε όλες τις ηλικίες και σε ένα κοινό πλατύτερο από αυτό του οικισμού, ίσως όλης της περιοχής μελέτης. Ένα πολιτιστικό δίπολο Άχινού - Ράχων θα μπορούσε να καλύψει πολύ περισσό-

τερους οικισμούς από αυτούς που μελετάμε.

Η διατήρηση ερειπίων σαν σκηνικά, με ταυτόχρονη προσθήκη κατασκευής για λίγους θεατές, για ομιλίες, συζητήσεις, παραστάσεις, happenings, είναι μία εναλλακτική πρόταση για την ανάδειξη κτιρίων που ο χρόνος τους έχει αφαιρέσει την κατοικήσιμη ικανότητά τους. Τέτοια ερείπια βρίσκονται στην κοινότητα του Αχινού και θα μπορούσαν με λίγα έξοδα, και ίσως μία κατάλληλη επιχορήγηση από το Υπουργείο Πολιτισμού, να αναδειχτούν σε χώρους πολιτιστικών εκδηλώσεων, συμβάλλοντας παράλληλα και στη διατήρηση της πολυσυζητημένης "πολιτιστικής μας κληρονομιάς". Ομως και σε άλλους οικισμούς (Ράχες, Καραβόμυλο, Κούβελα) υπάρχουν παλιά κτίσματα που εύκολα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν γι' αυτό το σκοπό.

Απαραίτητη προϋπόθεση για μία πολιτιστική κίνηση στους οικισμούς της περιοχής μελέτης, είναι, όχι μόνο η εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους ίδιους τους κατοίκους, αλλά και η πρόθεση των κοινοτικών αρχών να προσφέρουν ένα μεγάλο βαθμό πολιτιστικής ενημέρωσης στους ψηφοφόρους τους.

Άλλες προϋποθέσεις για την ενίσχυση της πολιτιστικής ανάπτυξης είναι:

1. Αποφυγή της μονοκομματικής υψής ορισμένων συλλόγων που έχει σαν αποτέλεσμα την ίδια την αποδυνάμωσή τους.
2. Προσπάθεια συνένωσης συλλόγων με παρεμφερείς στόχους και δραστηριότητες (πολιτιστικά, λαογραφικά κ.λ.π).
3. Στενότερη συνεργασία των συλλόγων με την τοπική αυτοδιοίκηση και το κοινό.
4. Προσπάθεια επίλυσης του βασικού προβλήματος των συλλόγων, του οικονομικού, μέσα από την τοπική αυτοδιοίκηση, με κατάλληλες επιχορηγήσεις από το κράτος ή και με την οικονομική συμβολή των ίδιων των μελών τους.

Θα θέλαμε, σ' αυτό σημείο να σταθούμε λίγο σε αυτά που θεωρούμε σαν τις βασικότερες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Αναφερόμαστε στην:

- α. Ενίσχυση και προώθηση συμμετοχικών διαδικασιών καθώς και στην
- β. Ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Θα μπορούσε να γίνει πολύς λόγος για τη συμμετοχή και τις τεχνικές της. Ομως κάτι τέτοιο δεν είναι στις προθέσεις μας ούτε στο αντικείμενο αυτής της μελέτης. Άλλωστε το θέμα έχει διερευνηθεί από ένα σημαντικό αριθμό μελετητών Ελλήνων και ξένων, μερικούς από τους οποίους αναφέρουμε στη βιβλιογραφία μας.

Εκείνο που θα επιχειρήσουμε εδώ, είναι μία σύντομη αναφορά και θα σταθούμε στα σημεία εκείνα που νομίζουμε ότι αφορούν και μπορούν να εφαρμοστούν στη περιοχή μας.

Η "συμμετοχή" είναι ένας όρος που η δημοτικότητά του αυ-

ξάνει συνεχώς, τόσο στη διεθνή όσο και στην Ελληνική βιβλιογραφία. Παρ'όλο όμως που έχει γίνει τόσος λόγος γι'αυτήν και

παρ'όλο που κατά καιρούς παρουσιάστηκαν συγκεκριμένες συμμετοχικές τεχνικές, καμιά από αυτές δεν αποδείχτηκε στην πράξη ικανή και αυτάρκης. Οι περισσότερες προϋποθέτουν κοινωνίες διαστρωματωμένες και καλά οργανωμένες, με επαρκείς θεσμούς σε λειτουργία.

Φαίνεται όμως τελικά ότι δεν υπάρχει ένας παράγοντας που η ύπαρξή του να εξασφαλίζει μιά πετυχημένη συμμετοχική διαδικασία. Η πετυχημένη συμμετοχή είναι σύνθεση πολλών παραγόντων. Εξαρτάται τόσο από την ίδια τη σύσταση του πληθυσμού, την κοινωνικοοικονομική του δομή, το πνευματικό του επίπεδο, τη γενικώτερη νοοτροπία του, όσο και από τους συγκεκριμένους νόμους και θεσμούς που θα επιτρέψουν ή όχι, θα διευκολύνουν ή όχι τέτοιου είδους διαδικασίες.

Η θεσμοθέτηση μιάς τέτοιας προσπάθειας είναι ένα αρκετά δύσκολο εγχείρημα, ιδιαίτερα σε χώρες σαν τη δική μας, με μακρόχρονη παράδοση σε συγκεντρωτικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Το πιο συχνό φαινόμενο που εμφανίζεται στην Ελλάδα είναι αυτό που ορίζεται σαν "ανυπαρξία συμμετοχής". Χαρακτηρίζεται από τη συμμετοχή μετά την απόφαση και συνήθως τη μονόπλευρη πληροφόρηση. Εκφράζεται με την ένσταση από την πλευρά του θιγόμενου, που κατοχυρώνει η ισχύουσα Νομοθεσία. Κάνεις ένσταση και διαμαρτυρία αν δεν σ'αρέσει αυτό που αποφασίσαμε.

Όμως πόσο καλύτερα θα μπορούσαν να είναι τα πράγματα - όχι απαραίτητα και πιο εύκολα - αν η συμμετοχή γινόταν στο στάδιο του σχεδιασμού και όχι "κατόπιν εορτής".

Μιά συμμετοχική διαδικασία σχεδιασμού ίσως επέτρεπε μιά πιο άμεση προσέγγιση της γνώσης των χρηστών του περιβάλλοντος και των πραγματικών αναγκών τους. Πρέπει να τονίσουμε εδώ την ανάγκη συμμετοχής στο επίπεδο της μικροκλίμακας, εφ'όσον διαφορετικές ενότητες μέσα στο χώρο έχουν διαφορετικές ανάγκες.

Σαν προϋποθέσεις για μιά πιο ουσιαστική συμμετοχή των κατοίκων στο σχεδιασμό της ανάπτυξης της περιοχής τους, που θα μπορούσαν να ισχύουν και για τη περιοχή μελέτης μας, θεωρούμε τα παρακάτω:

1. Ενδιαφέρον και οργάνωση από μέρους των κατοίκων. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η αυτοοργάνωση των κατοίκων σε συλλόγους που θα προωθήσουν τα αιτήματά τους, αντί να περιμένουν οι ίδιοι οι κάτοικοι να τους οργανώσει η πολιτεία. Ανάλογα με το ενδιαφέρον των πολιτών μπορούν να θεσμοθετηθούν λαϊκές επιτροπές κατά πρόβλημα. Μπορούν έτσι να συμμετέχουν απλοί δημότες σε μιά σειρά από τοπικούς οργανισμούς αθλητισμού, πολιτιστικών δραστηριοτήτων, εκπαίδευσης, οικονομίας κ.λ.π.
2. Άνοιχτη επικοινωνία με τους αρμόδιους φορείς, ίση και αμφίπλευρη πληροφόρηση με πληροφορίες που γίνονται εύκολα αντιληπτές από τους άμεσα ενδιαφερόμενους.

3. Καθορισμός σαφούς χρονοδιαγράμματος τόσο για τις φάσεις του σχεδιασμού όσο και για τις διαδικασίες συμμετοχής και τις αποφάσεις.

4. Δικαίωμα γνώμης με ίση βαρύτητα από όλους τους συμμετέχοντες.

5. Οργάνωση και εκπαίδευση στις μεθόδους συμμετοχής και επικοινωνίας όχι μόνο των κατοίκων που συμμετέχουν αλλά πολλές φορές και των επιστημόνων - μελετητών για να μπορούν να δουλέψουν κάτω από αυτές τις συνθήκες.

6. Προσαρμογή των προγραμμάτων συμμετοχής στις ανάγκες της κάθε κατάστασης και στην κλίμακα των προβλημάτων.

Δεν θεωρούμε τη συμμετοχή σαν "πανάκεια" και σίγουρα δεν μπορεί να λύσει κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ενός συστήματος. Όμως τα πράγματα γίνονται καλύτερα μ' αυτήν μέσα σ' ένα δεδομένο πλαίσιο. Με τις συμμετοχικές διαδικασίες αρχίζουν να ταυτίζονται οι ευθύνες με το χώρο και τα πράγματα που γίνονται και παύει να υπάρχει αυτό που όλοι μας λέμε, ότι δηλ. κάποιος άλλος φταίει.

Άλλωστε "η συμμετοχή είναι σαν τη Δημοκρατία: είναι ένα ακριβό και προβληματικό σύστημα, αλλά είναι το καλύτερο σύστημα που έχουμε"(1).

Το δεύτερο σημείο που θα θέλαμε να σταθούμε είναι αυτό που σχετίζεται με την ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρ'όλο που θέλουμε να μιλάμε για αποκεντρωμένες αρμοδιότητες και αναπτυξιακές πρωτοβουλίες από τη μεριά της τοπικής αυτοδιοίκησης, λείπουν οι προϋποθέσεις εκείνες που χρειάζονται για την ανάληψη τέτοιου είδους πρωτοβουλιών. Δύο από τις σημαντικότερες προϋποθέσεις για κάτι τέτοιο είναι:

1. Η οικονομική ενίσχυση των Ο.Τ.Α., θέμα πολύ σημαντικό που δεν χρειάζεται ειδική ανάλυση.

2. Στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό, με προσόντα, ικανό να σηκώσει το βάρος που απαιτεί μια έντονη αναπτυξιακή προσπάθεια και που προϋποθέτει αρμοδιότητες, πνοή, φαντασία, πρωτοβουλία και κύρια γνώση.

Είναι ολοφάνερο ότι χωρίς της εξειδικευμένη στελέχωση, με συμβούλους τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να αναλάβει ρόλο αυξημένης ευθύνης και η προσπάθεια αναπτυξιακών πρωτοβουλιών θα προσκρούει στην άγνοια και στον εμπειρισμό.

(1) Μάνια Σεφέρη, Λαϊκή συμμετοχή στον πολεοδομικό σχεδιασμό, δελτίο συλλόγου αρχιτεκτόνων, τεύχος 12/1982.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: Συμπεράσματα.

Το υλικό μας περιβάλλον είναι άμεσο αποτέλεσμα του είδους της κοινωνίας που έχουμε. Έτσι κάθε πρόταση για αλλαγή και κάθε προσπάθεια ανάπτυξης μίας περιοχής δεν μπορεί παρά να παίρνει υπ' όψιν της τις ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες του κάθε τόπου.

Οι λύσεις πρέπει να επιλέγονται με ιδιαίτερη προσοχή και μετά από επίμονη ανάλυση των δεδομένων του τόπου, χωρίς να προσπαθούν να μιμηθούν λύσεις και επιλογές ξένες προς τη συγκεκριμένη περιοχή. Γιατί "όταν οι προτάσεις μιμούνται πρότυπα ξένα προς τη συγκεκριμένη περιοχή και απομονώνονται από τη πραγματική κοινωνική διαδικασία μπορούν να καταλήξουν αποστεωμένα διανοητικά κατασκευάσματα χωρίς το εγγενές σφρίγγος και τον πλουραρισμό εκείνων ακριβώς των παραδειγμάτων που επικαλούνται σαν πρότυπα". (1)

Θα διαπιστωθεί ίσως στη μελέτη που προηγήθηκε ότι δεν δόθηκαν συγκεκριμένες λύσεις στα περισσότερα προβλήματα. Αυτό δεν οφείλεται σε αδυναμία της ομάδας για κάτι τέτοιο αλλά εντάσσεται στο γενικότερο πνεύμα μίας αντιμετώπισης που βλέπει τον σχεδιασμό όχι σαν κάτι στατικό και μονοσήμαντο αλλά σαν ένα δυναμικό φαινόμενο που συνεχώς εξελίσσεται και προσαρμόζεται στις καινούριες ανάγκες που παρουσιάζονται.

Η προσοχή μας στράφηκε περισσότερο σε μιά ανασύνταξη και επαναχρησιμοποίηση αυτού που υπάρχει ή σε μιά άντληση πρότυπων ανάπτυξης από προϋπάρχουσες πολιτιστικές καταβολές παρά στη διατύπωση νέων αφηρημένων μοντέλων.

Συμπερασματικά θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι πρέπει πρωταρχικά να καλυφθεί σε μεγάλο βαθμό η έλλειψη πληροφόρησης του ντόπιου πληθυσμού, τόσο για τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής του, όσο και για τις μεθόδους εκείνες που θα επιτρέψουν μιά επιθυμητή ανάπτυξη. Αυτό μπορεί να γίνει κύρια με την βοήθεια των συμβούλων τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης και στους οποίους έχουμε ήδη αναφερθεί. Υποβοηθείται έτσι η δραστηριοποίηση του ντόπιου πληθυσμού όσο αφορά στη διεκδίκηση μίας ποιότητας περιβάλλοντος και ζωής που του ανήκει. Επιπλέον γίνεται πιά εύκολη η συνειδητοποίηση των προβλημάτων του και των πραγματικών του αναγκών. Πρέπει να τονιστεί εδώ η σημασία του ενεργού ρόλου που πρέπει να παίξουν στην προσπάθεια αυτή οι επιστημονικοί φορείς, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα εργατικά σωματεία, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και γενικά οι κάτοικοι.

(1) Π.Κοσμάκη - Λουκοπούλου, Δ. Λουκόπουλος, "Ο ιστός της πόλης. θεωρίες και εφαρμογές", Αρχιτεκτονικά θέματα 16/1982.

Το γενικώτερο και σοβαρότερο πρόβλημα που διαπιστώθηκε στη περιοχή μελέτης ήταν η έλλειψη της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής για τις περισσότερες δραστηριότητες. Δραστηριότητες που στο μεγάλο τους ποσοστό ξεπερνούν τα όρια της δικαιοδοσίας του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας. Η κάλυψη αυτής της έλλειψης μας φέρνει αντιμέτωπους με την ανάγκη σύστασης διεπιστημονικών ομάδων εργασίας που θα αντιμετωπίσουν σφαιρικά αλλά και με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τον κάθε τομέα χωριστά, και συντονισμένα όλους μαζί, για μιά ανάπτυξη που θα ενισχύει τη ντόπια αγροτοεπιχειρηματική δραστηριότητα και θα μεγιστοποιεί την ωφέλεια για τον πληθυσμό της περιοχής.

Πιστεύουμε ότι θα έχουμε φτάσει σ'έναν ικανοποιητικό βαθμό βοήθειας προς την περιοχή, όσο αφορά την αναπτυξιακή της πορεία, αν δούμε έστω και τα μισά από αυτά που προτείνουμε να δοκιμάζονται στην πράξη, ξεπερνώντας τα όρια ενός απλού θεωρητικού μελετητικού τεύχους. Αναγκαία προϋπόθεση για κάτι τέτοιο θεωρούμε, πέρα από την θετική πολιτική βούληση και την συναισθηματική συμπαράσταση των αρμόδιων φορέων, την οικονομική ενίσχυση των Ο.Τ.Α. έτσι που να μπορούν ν'αναλάβουν πρωτοβουλίες σχετικές με την ανάπτυξη της περιοχής τους, αλλά και τη χρηματοδότηση κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας που κρίνεται θετική για την περιοχή. Γιατί νομίζουμε πως έτσι το κράτος αναλαμβάνει το ρόλο του σαν διαμορφωτής συνθηκών μέσα στις οποίες ο πολίτης δημιουργεί και αναπτύσσεται ελεύθερα αλλά και γιατί "οφείλουμε να διευκολύνουμε τον καθένα στο να καταστεί ενεργητικός και αποτελεσματικός πολίτης". (1).

(1) F.Jeanson, l'action culturelle dans la cite, Παρίσι: Seuil, 1973, σελ. 54

Επιλογές.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να αναφέρουμε άλλη μιά φορά την ανάγκη ενθάρρυνσης της συμμετοχής των κατοίκων στη διαδικασία του σχεδιασμού της ανάπτυξης της περιοχής τους και να επισημάνουμε τη προσοχή στην εφαρμογή κάθε μέτρου σχετικού με την ανάπτυξη τόσο της περιοχής μελέτης όσο και κάθε άλλης περιοχής: Οι επεμβάσεις να γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή και ευθύνη και κύρια με κριτήριο τη συνέχεια, "γιά να μην πληγώσουν άδικα το γερασμένο κόσμο και γιά να μην εμποδίζουν με τον όγκο τους τον καινούριο κόσμο που πασχίζει να γεννηθεί".(1)

(1). A. Gramsci, Preoccupazioni, Sotta la Mole, 1916 - 20, Τουρίνο: Einaudi 1971, σ.272, όπως έχει μεταφραστεί από τον Α. Χριστοφέλλη στο "Μικροαστικό έπος της σύγχρονης αρχιτεκτονικής", θέματα Χώρου + Τεχνών 10/1979, σ. 34

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ., Πολεοδομικός σχεδιασμός, κεφ. 8,10,16. 21, ΑΘΗΝΑ 1984.
2. Θέματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Άρθρα και Μελέτες των Δημάρχων. Εκδόσεις Άφων Τολίδη, ΑΘΗΝΑ 1982
3. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΟΣΜΑΚΗ Π., ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ Δ. "Ο ιστός της πόλης. Θεωρίες και εφαρμογές", Αρχιτεκτονικά Θέματα 16/1982 σελ. 110-203
4. Νόμος 1337/83 (οικιστικός νόμος)
5. ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ, "Έκθεση του Νομού Φθιώτιδος για το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1988 - 92". 6. ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ, "Νόμος Φθιώτιδος - στατιστικά και περιγραφικά στοιχεία".
7. ΣΕΦΕΡΗ Μ., "Λαϊκή συμμετοχή στον Πολεοδομικό σχεδιασμό". Δελτίο Συλλόγου Αρχιτεκτόνων 12/1982.
8. Τ.Ε.Ε. Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Προστασίας Περιβάλλοντος, "Δυνατότητες πολιτιστικής κίνησης στο Δήμο, στη συνοικία, και στη γειτονιά", ΑΘΗΝΑ 1980
9. ΥΠΕΧΩΔΕ, Νομός Φθιώτιδος, προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης (συνοπτικό σχέδιο δομικών παρεμβάσεων) ΑΘΗΝΑ 1984.
10. ΦΕΣΣΑ - ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ε., "Το πρόβλημα της πολιτιστικής πολιτικής στην Ελλάδα", Αρχιτεκτονικά Θέματα 9/1978.
11. ΧΑΤΖΗΓΩΓΑΣ Γ., ΑΝΑ - σχεδιασμός, νέες χρήσεις σε παλιά κτίσματα, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1985.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΜΕΡΟΣ I: Υπάρχουσα κατάσταση.....	7
Γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής.....	7
Οικισμοί της περιοχής.....	7
Η ευρύτερη περιοχή μελέτης και οι παραλλέλες έξω από τους οικισμούς.....	18
ΜΕΡΟΣ II: Προτάσεις αξιοποίησης.....	23
Γενικά περί αξιοποίησης.....	23
Πρωτογενής τομέας (Γεωργία, Κτηνοτροφία, Άλιε(α)).....	23
Δευτερογενής τομέας (Βιομηχανία, Βιοτεχν(α)).....	25
Τριτογενής τομέας (Παροχή Υπηρεσιών).....	26
ΜΕΡΟΣ III: Συμπεράσματα.....	35
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	37
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39